

Agenda – Y Pwyllgor Plant, Pobl Ifanc ac Addysg

Lleoliad:	I gael rhagor o wybodaeth cysylltwch a:
Fideo Gynadledda drwy Zoom	Llinos Madeley
Dyddiad: Dydd Iau, 12 Tachwedd 2020	Clerc y Pwyllgor
Amser: 09.15	0300 200 6565
	SeneddPPIA@senedd.cymru

Yn unol â Rheol Sefydlog 34.19, penderfynodd y Cadeirydd wahardd y cyhoedd o gyfarfod y Pwyllgor er mwyn diogelu iechyd y cyhoedd. Bydd y cyfarfod hwn yn cael ei ddarlledu'n fyw ar www.senedd.tv.

Rhag-gyfarfod preifat

(08.45 – 09.15)

1 Cyflwyniad, ymddiheuriadau, dirprwyon a datgan buddiannau

(09.15)

2 Sesiwn dystiolaeth ar effaith Covid-19 ar addysgu a dysgu o bell, ac ar arholiadau ac asesiadau gyda Chymwysterau Cymru a CBAC

(09.15 – 10.10)

(Tudalennau 1 – 19)

David Jones, Cadeirydd – Cymwysterau Cymru

Philip Blaker, Prif Weithredwr – Cymwysterau Cymru

Jo Richards, Cyfarwyddwr Rheoleiddio – Cymwysterau Cymru

Ian Morgan, Prif Weithredwr – CBAC

Elaine Carlile, Cyfarwyddwr Cymwysterau, Asesu a Swyddog Cyfrifol – CBAC

Dogfennau atodol:

Briff Ymchwil

Egwyl

(10.10 – 10.25)

3 Sesiwn dystiolaeth ar effaith Covid-19 ar addysgu a dysgu o bell, ac ar arholiadau ac asesiadau gyda Louise Casella

(10.25 – 11.10)

Louise Casella, Cadeirydd yr adolygiad annibynnol o drefniadau haf 2020 ar gyfer dyfarnu graddau, ac ystyriaethau ar gyfer haf 2021

Egwyl

(11.10 – 11.25)

4 Sesiwn dystiolaeth ar effaith Covid-19 ar addysgu a dysgu o bell, ac ar arholiadau ac asesiadau gyda chynrychiolwyr y sector addysg

(11.25 – 12.25)

Guy Lacey, Prif Swyddog Gweithredol/Pennaeth Coleg Gwent ac Is-gadeirydd ColegauCymru

Kay Martin, Pennaeth Coleg Caerdydd a'r Fro a Chadeirydd Grŵp Cwricwlwm ac Ansawdd ColegauCymru

Meinir Ebbsworth, Prif Swyddog Addysg/Swyddog Arweiniol Corfforaethol, Ysgolion a Diwylliant, Cyngor Ceredigion ac yn cynrychioli Cymdeithas Cyfarwyddwyr Addysg

Mike Tate, Cyfarwyddwr Cynorthwyol Addysg a Dysgu Gydol Oes – Cyngor Caerdydd ac yn cynrychioli Cymdeithas Cyfarwyddwyr Addysg

Y Cynghorydd Ian Roberts, Arweinydd y Cyngor ac aelod Cabinet dros Addysg – Cyngor Sir y Fflint a Llefarydd Cymdeithas Llywodraeth Leol Cymru dros Addysg

Arwyn Thomas, Rheolwr Gyfarwyddwr – Consortia Addysg GwE ac yn cynrychioli'r holl Consortia Addysg Rhanbarthol

5 Papurau i'w nodi

(12.25)

5.1 Gwybodaeth ychwanegol mewn perthynas â'r Bil Cwricwlwm ac Asesu (Cymru) gan NASUWT yn dilyn y cyfarfod ar 24 Medi

(Tudalen 20)

Dogfennau atodol:

CYPE(5)-27-20 – Papur i'w nodi 1 (Saesneg yn unig)

5.2 Gwybodaeth ychwanegol mewn perthynas â'r Bil Cwricwlwm ac Asesu (Cymru) gan Gymdeithas Arweinwyr Ysgolion a Cholegau (ASCL) yn dilyn y cyfarfod ar 24 Medi

(Tudalen 21)

Dogfennau atodol:

CYPE(5)-27-20 – Papur i'w nodi 2 (Saesneg yn unig)

5.3 Gwybodaeth ychwanegol mewn perthynas â'r Bil Cwricwlwm ac Asesu (Cymru) gan yr Undeb Addysg Cenedlaethol (NEU) yn dilyn y cyfarfod ar 24 Medi

(Tudalennau 22 – 23)

Dogfennau atodol:

CYPE(5)-27-20 – Papur i'w nodi 3 (Saesneg yn unig)

5.4 Gwybodaeth ychwanegol mewn perthynas â'r Bil Cwricwlwm ac Asesu (Cymru) gan Gymdeithas Genedlaethol y Prifathrawon yn dilyn y cyfarfod ar 24 Medi

(Tudalen 24)

Dogfennau atodol:

CYPE(5)-27-20 – Papur i'w nodi 4 (Saesneg yn unig)

5.5 Gwybodaeth ychwanegol mewn perthynas â'r Bil Cwricwlwm ac Asesu (Cymru) gan Undeb Cenedlaethol Athrawon Cymru (UCAC) yn dilyn y cyfarfod ar 24 Medi

(Tudalennau 25 – 30)

Dogfennau atodol:

CYPE(5)-27-20 – Papur i'w nodi 5

CYPE(5)-27-20 – Papur i'w nodi 5 (Cyfieithwyd)

5.6 Gwybodaeth ychwanegol mewn perthynas â'r Bil Cwricwlwm ac Asesu (Cymru) gan Gomisiynydd y Gymraeg yn dilyn y cyfarfod ar 8 Hydref
(Tudalennau 31 – 33)

Dogfennau atodol:

CYPE(5)-27-20 – Papur i'w nodi 6

5.7 Gwybodaeth ychwanegol mewn perthynas â'r Bil Cwricwlwm ac Asesu (Cymru) gan Gomisiynydd Plant Cymru yn dilyn y cyfarfod ar 8 Hydref
(Tudalennau 34 – 38)

Dogfennau atodol:

CYPE(5)-27-20 – Papur i'w nodi 7

5.8 Gwybodaeth ychwanegol mewn perthynas â'r Bil Cwricwlwm ac Asesu (Cymru) gan Brooke, NSPCC, yr Athro Renold, Cymorth i Ferched Cymru a Stonewall Cymru yn dilyn y cyfarfod ar 8 Hydref
(Tudalennau 39 – 41)

Dogfennau atodol:

CYPE(5)-27-20 – Papur i'w nodi 8 (Saesneg yn unig)

5.9 Gwybodaeth ychwanegol mewn perthynas â'r Bil Cwricwlwm ac Asesu (Cymru) gan y Gwasanaeth Addysg Gatholig yn dilyn y cyfarfod ar 15 Hydref
(Tudalennau 42 – 47)

Dogfennau atodol:

CYPE(5)-27-20 – Papur i'w nodi 9 (Saesneg yn unig)

5.10 Gwybodaeth ychwanegol mewn perthynas â'r Bil Cwricwlwm ac Asesu (Cymru) gan yr Eglwys yng Nghymru yn dilyn y cyfarfod ar 15 Hydref
(Tudalennau 48 – 51)

Dogfennau atodol:

CYPE(5)-27-20 – Papur i'w nodi 10 (Saesneg yn unig)

5.11 Llythyr at Gadeirydd y Pwyllgor Plant, Pobl Ifanc ac Addysg gan y Gweinidog Addysg – gwybodaeth ychwanegol ar gyfer Bil Cwricwlwm ac Asesu (Cymru) yn dilyn y cyfarfod ar 21 Hydref
(Tudalennau 52 – 61)

Dogfennau atodol:

CYPE(5)-27-20 – Papur i'w nodi 11

5.12 Llythyr gan y Gweinidog Addysg at Gadeirydd y Pwyllgor Plant, Pobl Ifanc ac Addysg ynghylch y cyfnod atal byr a'i effaith ar blant a phobl ifanc

(Tudalennau 62 – 66)

Dogfennau atodol:

CYPE(5)-27-20 – Papur i'w nodi 12

6 Cynnig o dan Reol Sefydlog 17.42(ix) i benderfynu gwahardd y cyhoedd o weddill y cyfarfod

(12.25)

7 Effaith Covid-19 ar addysgu a dysgu o bell, ac ar arholiadau ac asesiadau – trafod y dystiolaeth

(12.25 – 12.30)

Mae cyfyngiadau ar y ddogfen hon

Additional information from NASUWT

Thank you for the opportunity to provide supplementary evidence to the Children, Young People and Education Committee. I would respond in the order of the bullet points received:

What the NASUWT would view as a realistic timescale for the commencement and implementation of the Curriculum Bill and its provisions.

At present the entire educational establishment is focussed upon providing the best educational provision that it can in incredibly difficult circumstances. This was meant to be the year when schools developed the new curriculum supported by Estyn and the Consortia. That is not happening. To continue with the timetable for implementation is to pretend that nothing is going on in schools at the moment which is an insult to education workers who are struggling to provide a meaningful education during a health crisis. A realistic timescale would be to wait until the crisis is over. That would be when schools can operate as normal without fear of the virus. When that time comes the timetable can be restarted with the aim of giving one full academic year for preparation for delivery.

Will teachers need training or support to ensure their teaching and delivery of RVE is pluralistic, critical and objective?

Yes, of course. This will be new to a lot of teachers. We know that professional development has generally been very patchy; RVE will be no different, and perhaps worse. There isn't an outcome to the consultation on this yet, only an analysis of the responses. There is the issue of plurality of curriculum in schools of a religious character, which therefore has not been resolved.

What particular challenges and opportunities might there be in English-medium schools of working on a single learning continuum for Welsh?

The NASUWT is concerned that this will practically require individual learning plans for each pupil. There are massive workload implications here. We have expressed concerns before about the narrowing of the curriculum caused by the compulsory nature of some subjects at KS4 and beyond. Some of our members have raised concerns with having to teach pupils who would prefer to be focusing on other subjects and the discipline issues that this can cause. Many have raised the impact of curriculum design on MFL.

Best Wishes,

Neil Butler
NASUWT National Official Wales.

ASCL Cymru response to CYPEC.

- Do you believe the more flexible and discretionary approach being taken to the new curriculum makes it more difficult to design qualifications which consistently examine and demonstrate learner achievement?
  - *We do not believe that the design of qualifications will be more difficult to design. The task will require imagination, creativity and an innovative approach, which if designed with the profession, should be a more exciting and relevant way to demonstrate learner achievement in the round. Schools have already shown their ability to design the curriculum and will now be a vital resource for the next stages of the curriculum reform journey.*
- Do you believe there is enough clarity and certainty about what qualifications alongside the new curriculum will look like and what implications does this have for head teachers and school leadership teams?
  - *At the moment, no. However, this is understandable given the current circumstances and the fact the curriculum is not yet fully up on its feet. Clarity, however, is now urgently required regarding the principles and architecture of the qualifications and an outline of assessment methodologies. Heads and leadership teams need clarity around the qualification architecture proposed by both QW and the WJEC. These exams cannot be the same as now, otherwise this exciting curriculum will fail to get traction. Professional development around a new qualification system of delivery will be required as well as well designed bilingual resources. There is a great deal to be done!*
- How will head teachers and governing bodies ensure that the teaching of RVE in their school, not just the design of the curriculum, is sufficiently objective, critical and pluralistic?
  - *This is already a priority for Heads and governors and has been for some time.*

NEU Cymru additional evidence CYPE Stage 1 scrutiny of the Curriculum and Assessment Bill

* Will teachers need training or support to ensure their teaching and delivery of RVE is pluralistic, critical and objective?

A school may have pupils with many religious or non-religious beliefs in attendance and the school therefore needs to ensure that the content of the RVE part of the curriculum is inclusive, pluralistic and developmentally appropriate. We believe it is essential that schools and education professionals have access to high-quality training to ensure that they can deliver the new RVE curriculum. If the funding for this is not made available to schools, they will not be as able to teach an inclusive and developmentally appropriate curriculum, which in turn, could lead to tensions between Local Authorities, education professionals, parents and schools.

* What particular challenges (and opportunities?) might there be in English-medium schools of working on a single learning continuum for Welsh?

We support the Welsh Government's aim to have 1 million Welsh speakers by 2050. We have always said that this will only be possible if we ensure there is support available for the current and future workforce, to ensure they are able to teach, and young people to learn and practice their Welsh.

GCSEs

Our members highlight that it is vital that there is a clear understanding of what is meant by a continuum. Whilst there are attractions in a unified programme of study, current provision is heavily influenced top down by whether learners are to be assessed at GCSE according to the Welsh or Welsh Second Language specification. We understand that many able, second language speakers, the latter specification can be insufficiently challenging and the former, with its emphasis on command of idiom and technical correctness in writing, too demanding. However, the combination of these two specifications into a combined programme of study, or continuum, will succeed or fail based on how it is assessed at GCSE. As we don't know what the assessment system will look like yet, it is therefore hard to judge. We do have opportunities to do this well, and really look at what the purpose of assessment is. This year has

shown us that exams are subject to a range of factors, and are not necessarily comparable year on year.

On whatever scale progress is measured, the most able linguists will be at a higher level and newcomers, or less able linguists, and those who are Welsh second-language learners, will likely be less advanced. This could make Welsh as a subject unpopular with those who will never perceive themselves as being "successful" to gain high results in exams/assessments.

We believe, there is anecdotal evidence of universities rejecting applications from learners on the basis of GCSE results as they were not perceived to be "all round performers," where the grade achieved in Welsh did not match the top grades secured in other subjects.

Therefore, we need to ensure that a single examination, even if tiered, avoids a cap to the grades achievable by pupils who would be the usual second language cohort. We would not want to impact on the motivation of young people to learn Welsh and the appeal of a subject which is integral to providing the future Welsh speakers, which the Welsh Government aims for.

Training

We need to produce more teachers who can teach through the medium of Welsh, or enough teachers with the Welsh language skills to teach to the highest levels. We need to ensure that all schools are using teachers trained in the subject to teach Welsh.

Therefore, training is needed to ensure that Welsh can be embedded within the new Curriculum, as we presume is the aim of the "continuum". We would expect Welsh Government to provide such training opportunities. We would not want to risk people leaving the profession because they are unable to speak Welsh. People who have been in the profession for a long time, may, for example, be experienced classroom teachers, who should be able to use their skills within the context of the new Curriculum. Therefore opportunities for everyone to learn Welsh are essential, to ensure we have the workforce to deliver the expectations of the new Curriculum.

Contact: mary.vandenheuvel@neu.org.uk

CYPE – additional questions RE curriculum

- Do you believe the more flexible and discretionary approach being taken to the new curriculum makes it more difficult to design qualifications which consistently examine and demonstrate learner achievement?

NAHT Cymru has raised concerns previously around how qualifications which are traditionally subject-specific are going to dovetail with this new approach. Although we believe in the flexibility of the approach for learning has huge benefits, the question of qualifications remains largely unanswered. There is undoubtedly a huge piece of work here in terms of upskilling those stakeholders and partners to be responsive to the schools new starting points and until there are some more details on this, it is difficult to comment further.

- Do you believe there is enough clarity and certainty about what qualifications alongside the new curriculum will look like and what implications does this have for head teachers and school leadership teams?

In short, no. There is little clarity, as referenced in the previous answer, around qualifications alongside the new curriculum will look like. Without that clarity, NAHT Cymru reserves its judgement on the implications for headteachers and school leadership teams.

- How will head teachers and governing bodies ensure that the teaching of RVE in their school, not just the design of the curriculum, is sufficiently objective, critical and pluralistic?

NAHT Cymru believes ensuring RVE delivery is objective, critical and pluralistic is going to come down to a number of factors, namely trust and confidence in the profession to deliver RVE in the way it is intended to be delivered; sufficient training to ensure staff are equipped to deliver lessons; robust assessment arrangements underpinned by a middle tier/governing body that buys in to the process.

Laura Doel
Director
NAHT Cymru

UCAC – RESPONSE TO QUESTIONS NOT REACH ON 24 SEPTEMBER

A oes gennych unrhyw farn am y darpariaethau gorfodol ar gyfer Crefydd, Gwerthoedd a Moeseg a'r gwahanol drefniadau ar gyfer gwahanol gategoriâu o ysgolion? Pa heriau y gallai hyn eu hachosi i ysgolion â chymeriad crefyddol a fydd yn gorfod dylunio, ac o bosibl ddarparu, mwy nag un maes llafur (h.y. un o ran/yn unol â'r maes llafur y cytunwyd arno ac un yn unol â gweithred ymddiriedolaeth yr ysgol neu ddaliadau'r crefydd neu'r ffydd)

Mae UCAC yn llwyr gefnogol i'r cynigion yn y Bil mewn perthynas â darpariaeth Crefydd, Gwerthoedd a Moeseg fel rhan o Faes Dysgu a Phrofiad y Dyniaethau.

Rydym yn cydnabod y bydd gofynion ychwanegol ar ysgolion â chymeriad crefyddol yn yr ystyr y bydd angen iddynt ddylunio darpariaeth sy'n seiliedig ar y maes llafur cytunedig yn ogystal â darpariaeth 'enwadol' yn unol â gweithred ymddiriedolaeth yr ysgol.

Rydym yn cytuno y dylai bod gofyniad i gynnig darpariaeth sy'n seiliedig ar y maes llafur cytunedig ym mhob ysgol – p'un ai â chymeriad crefyddol ai peidio.

Er bod goblygiadau llwyth gwaith a threfniadaethol yn sgil y gofyniadau hyn, teimlwn bod hynny'n anorfod ac yn rhan annatod o statws ysgolion â chymeriad crefyddol.

Rydym eisoes wedi nodi pwysigrwydd sicrhau amser digyswllt digonol i athrawon i allu cyd-gynllunio'r cwricwlwm newydd, ac mi fyddai angen cymryd y gofyniadau uchod i ystyriaeth yn hynny o beth.

A fydd angen hyfforddi neu gefnogi athrawon i sicrhau eu bod yn cynnig lluosogrwydd, eu bod yn feirniadol ac yn oddrychol wrth addysgu gwersi CGM?

Byddai hyfforddiant i gefnogi athrawon yn bendant yn fuddiol yn y cyd-destun hwn, gan ei fod yn un o'r newidiadau sylfaenol i'r cwricwlwm newydd.

Nodwn yn ogystal ei fod yn bwnc sy'n aml iawn yn cael ei ddysgu gan athrawon sy'n arbenigwyr mewn pynciau a meysydd eraill ac felly o bosib heb dderbyn llawer o hyfforddiant penodol hyd yma (dros 27%, yn ôl ffigyrau Cyngor y Gweithlu Addysg yn 2016). Byddai'r drefn a'r Cod newydd yn cynnig cyfle i ddarparu hyfforddiant eang i sicrhau gweithredu cywir ac effeithiol yn y maes.

Tystiolaeth atodol gan UCAC:

Yr heriau fyddai'n wynebu ysgolion cyfrwng Saesneg wrth weithredu'r continwmm iaith Gymraeg

Noda'r Memorandwm Esboniadol (3.140), a dogfennau polisi eraill Llywodraeth Cymru bod: "gweddnewid y ffordd rydym yn addysgu'r Gymraeg i bob dysgwr, er mwyn i o leiaf 70 y cant o'r dysgwyr hynny allu dweud erbyn 2050 eu bod yn gallu siarad Cymraeg pan fyddant yn gadael yr ysgol, yn un o'r prif newidiadau gweddnewidiol y bydd eu hangen yn y sector addysg statudol er mwyn gwireddu'r weledigaeth".

Mae hwn yn nod uchelgeisiol a heriol, ac mae'r diwygiadau i'r cwricwlwm a'r trefniadau asesu yn un rhan allweddol o'r newidiadau fydd eu hangen i'w wireddu. Yn hynny o beth, mae gan Bil Cwricwlwm ac Asesu (Cymru) rôl ganolog i'w chwarae.

Yr hyn mae'r Bil yn ei wneud yn y cyd-destun hwn yw "...cael gwared ar y gwahaniaeth sy'n bodoli ar hyn o bryd rhwng dwy raglen astudio – Cymraeg a Chymraeg ail iaith – a chaniatáu addysgu un continwmm ar gyfer dysgu Cymraeg ym mhob ysgol yng Nghymru, a hynny'n rhan o Faes Dysgu Ieithoedd, Llythrennedd a Chyfathrebu." (Memorandwm Esboniadol, 3.140).

Er mor syml y gall y datganiad hwnnw ymddangos, mae'r newid y mae'n ei olygu yn ymarferol i ysgolion yn bellgyrhaeddol, ac yn arbennig felly i ysgolion cyfrwng Saesneg, fel y mae'r Memorandwm Esboniadol yn ei gydnabod: "...disgwylir y bydd yr effaith ar ysgolion cyfrwng Saesneg yn fwy nag ar ysgolion cyfrwng Cymraeg, lle'r Gymraeg yw prif iaith yr ysgol" (8.105). Golyga newidiadau sylfaenol i ddulliau dysgu, cynllunio, dilyniant, a datblygiad sylweddol o ran sgiliau ieithyddol ac addysgeg athrawon a staff cymorth dysgu. Mae'r Asesiad Effaith Rheoleiddiol yn cydnabod nad oedd "y mwyafrif helaeth [o ysgolion gafodd eu cyfweld] yn glir ynghylch faint o ddysgu proffesiynol y byddai ei angen ar lefel unigol" (8.272) er bod disgwylid ar hyn o bryd i ddatblygu cynlluniau i feithrin sgiliau o ran y Gymraeg. Â'r Asesiad Effaith Rheoleiddiol ymlaen i nodi: "... roedd llawer o'r farn nad oedd digon o amser na blaenoriaeth yn cael eu rhoi i'r Gymraeg gan arweinwyr mewn amserlenni ysgol a chynlluniau dysgu proffesiynol" (8.275). Awgryma hyn yn gryf na ellid gadael y broses o drosglwyddo i'r system a'r dulliau newydd i ddisgresiwn ysgolion unigol, ond bod angen canllaw clir ynghylch yr hyn sy'n ddisgwylid dros y tymor byr, canolig a hir, o ran camau gweithredu a deilliannau.

Nid yw'r Bil yn cyfeirio at y cyd-destun strategol ehangach sy'n greiddiol i weithredu'r newidiadau hyn – er enghraifft y Cynlluniau Strategol y Gymraeg mewn Addysg, a'r newidiadau strwythurol y mae disgwyl i ysgolion eu gwneud, dros gyfnod, i gynyddu'r ddarpariaeth cyfrwng Cymraeg, a thrwy hynny i gynyddu lefelau medrusrwydd cyfathrebu a rhuglder. Mae diffinio ysgolion yn ôl eu darpariaeth cyfrwng Cymraeg yn greiddiol yn y cyd-destun hwn gan ei fod yn creu fframwaith ar gyfer cynnydd a dilyniant i ysgolion. Rydym yn derbyn na fyddai'n briodol i'r Bil fynd i'r lefel honno o fanylder; ni fyddai'n cydweddu â natur 'fframwaith' y Bil penodol hwn. Fodd bynnag, mewn gwrthgyferbyniad clir iawn gyda'r prif newidiadau polisi eraill y mae'r cwricwlwm yn eu cyflwyno, nid yw'r Bil yn gwneud darpariaeth ar gyfer unrhyw god, canllaw nac is-ddeddfwriaeth fyddai'n ymhelaethu ar oblygiadau'r newidiadau hyn i ysgolion.

Yn Rhan 1, mae'r Bil yn darparu ar gyfer gwneud tri chod i fynd i'r afael â materion penodol mewn mwy o fanylder nag y byddai'n briodol ar wyneb y Bil, sef Cod yr Hyn sy'n Bwysig (6); Cod Cynnydd (7); a Chod Addysg Cydberthynas a Rhywioldeb (8).

Er mwyn i ysgolion (yn ogystal ag awdurdodau lleol, consortia rhanbarthol, ac eraill o fewn y system addysg), gael dealltwriaeth glir o'r disgwylidau, a'r daith sydd o'u blaenau mewn perthynas â'r Gymraeg yn y cwricwlwm newydd, rydym yn cymhell yn gryf y dylid gwneud gwelliant i'r Bil sy'n darparu ar gyfer gwneud Cod Addysg Gymraeg.

Mi fyddai'n angenrheidiol bod y Cod hwn yn cyfeirio'n uniongyrchol at y ddogfen arfaethedig ynghylch diffinio ysgolion yn ôl eu darpariaeth cyfrwng Cymraeg, ac felly'n rhoi statws statudol i'r diffiniadau. Fel arall, mi fydd angen sicrhau sail statudol arall i'r diffiniadau, a hynny yn unol â'r ymrwymiad yn y Papur Gwyn yn 2019 i ddarparu "pŵer i Weinidogion Cymru a fydd yn caniatáu iddynt ragnodi'r diffiniadau ar gyfer y categorïau iaith ysgolion drwy is-ddeddfwriaeth" (t.35).

Er bod rhywfaint o wybodaeth yn sgil canllawiau'r cwricwlwm ym Maes Dysgu a Phrofiad 'leithoedd, Llythrennedd a Chyfathrebu', ac er y tybiwn y cynigir rhywfaint o fanylder ynghylch cynnydd a dilyniant disgyblion yn y Cod Cynnydd, rydym yn argyhoeddedig na fydd hyn yn ddigonol i ganiatáu'r math o flaengynllunio fydd yn angenrheidiol i sicrhau gweithredu effeithiol mewn perthynas â'r Gymraeg. Byddai creu Cod Addysg Gymraeg yn rhoi sicrwydd diamheuol i'r sector addysg drwyddi draw ynghylch y bwriad o ran y cwricwlwm, a hynny oddi fewn i gyd-destun strategol ehangach bwriadau polisi Llywodraeth Cymru, ac yn rhoi canllaw gweithredu clir.

30 Hydref 2020

Mae cyfyngiadau ar y ddogfen hon

Aled Roberts
Comisiynydd y Gymraeg
[Welsh Language Commissioner](#)

**Comisiynydd y
Gymraeg
Welsh Language
Commissioner**

Lynne Neagle AS
Cadeirydd y Pwyllgor Plant, Pobl Ifanc ac Addysg
SeneddPPIA@senedd.cymru

21/10/2020

Annwyl Gadeirydd,

Tystiolaeth ar Fil y Cwricwlwm ac Aseu (Cymru)

Fel y gwyddoch, yn fy nhystiolaeth i'r pwyllgor ar 8 Hydref 2020 fe wnes i drafod y potensial o gynnwys darpariaethau ym mil y cwricwlwm ar gyfer gosod sail statudol i gategoriâu ieithyddol ysgolion. Yn ystod sesiwn dystiolaeth y Gweinidog Addysg ar 21 Hydref 2020 fe gadarnhaodd y Gweinidog na fydd y Bil yn cynnwys darpariaeth o'r fath, ac y byddai'r Llywodraeth yn ymgynghori ar drefniadau categoreiddio ieithyddol ysgolion ar sail anstatudol cyn diwedd y flwyddyn.

Un o'r prif resymau dros ddiwygio'r categorïau ieithyddol yn y lle cyntaf oedd er mwyn symud oddi wrth y drefn anstatudol bresennol a'u gosod ar sail statudol. Fel rwyf yn egluro yn fy ymateb ysgrifenedig i ymgynghoriad y Pwyllgor ar Fil y Cwricwlwm, nid yn unig mae'r categorïau ieithyddol yn hanfodol at bwrpas trefniadaeth cwricwlwm, ond hefyd o ran cyflawni strategaeth addysg Gymraeg mwy cyffredinol y Llywodraeth, yn benodol o ran Cynlluniau Strategol y Gymraeg mewn Addysg. Bydd gosod y fframwaith hwn ar sail anstatudol yn tanseilio arwyddocâd strategol y categorïau hyn oherwydd ni fydd unrhyw sail statudol i sicrhau bod awdurdodau lleol ac ysgolion yn dilyn y drefn arfaethedig yn gywir, a dyna wrth gwrs yw rhan o'r broblem bresennol.

Yn ôl y Gweinidog y rheswm dros y penderfyniad hwn yw mai mater yn ymwneud â threfniadaeth ysgolion yn hytrach na'r cwricwlwm yw categorïau ieithyddol, a hefyd nad yw amserlen y gwaith o ddatblygu'r categorïau yn cyd-fynd ag amserlen cyflwyno Bil y Cwricwlwm. Nid yw'n glir i mi pam fod y rhesymau hyn yn atal y Llywodraeth rhag cynnwys darpariaeth i lunio rheoliadau ym Mil y Cwricwlwm. Yn gyntaf, er fy mod yn derbyn fod

Comisiynydd y Gymraeg
Siambrau'r Farchnad
5-7 Heol Eglwys Fair
Caerdydd CF10 1AT

Welsh Language Commissioner
Market Chambers
5-7 St Mary Street
Cardiff CF10 1AT

0345 6033 221
post@comisiynyddygyymraeg.cymru
Croesewir gohebiaeth yn y Gymraeg a'r Saesneg

0345 6033 221
post@welshlanguagecommissioner.wales
Correspondence welcomed in Welsh and English

categoriadau ieithyddol ysgolion yn fater ehangach na'r cwricwlwm yn unig, mae'r categorïau ieithyddol hyn yn ganolog i faterion yn ymwneud â chynllunio cwricwlwm a threfniadaeth ysgolion o safbwynt addysgu a defnyddio'r Gymraeg. Gwnaed y pwynt hwn gan y Llywodraeth ei hun yn ystod cyflwyno papur gwyn ar ddeddfwriaeth y cwricwlwm nôl yn 2019. Pwysleisiwn hefyd bod canllaw'r Maes Dysgu a Phrofiad Ieithoedd, Llythrennedd a Chyfathrebu (ac mae'n debygol felly y Cod Cynnydd yn ogystal) yn cyfeirio at ysgolion mewn categorïau ieithyddol gwahanol. O ran amserlen, mae'r Gweinidog wedi cadarnhau y bydd ymgynghori ar y categorïau hyn yn digwydd cyn diwedd y flwyddyn, ac nid yw'n glir pam na all unrhyw reoliadau gael eu cyflwyno yn ddiweddarach. Hynny yw, gall Bil y Cwricwlwm gynnwys darpariaeth ar gyfer llunio rheoliadau, a gall y gwaith o lunio'r rheoliadau ddigwydd wedi'r broses ymgynghori ar y drefn gategoreiddio newydd.

Rwyf hefyd yn awyddus i ymateb yn gryno i bwynt arall pwysig a wnaethpwyd gan y Gweinidog wrth ymateb i gwestiynau ynglŷn â'r gwaith o ddiddymu Cymraeg ail-iaith a llunio un continwmm ar gyfer addysgu'r Gymraeg. Fe ddywedodd ei bod o'r farn bod llawer o fanylder eisoes yn y canllawiau ar gyfer y MDaPH Ieithoedd Llythrennedd a Chyfathrebu o ran disgwyliadau ar ddysgwyr ac o ran cynnydd, ac y byddai gan y Llywodraeth ddiddordeb cael mwy o fanylder ynglŷn â'r hyn rydym yn honni sydd ar goll o'r Bil a'r canllawiau presennol. Yn y cyd-destun hwn, mae ein hymateb ysgrifenedig i ymgynghoriad y pwyllgor, a'n hymateb i gwestiwn 6.1 yn benodol, yn egluro fy safbwynt ar gynnwys y canllawiau.

Yn fy marn i, nid oes unrhyw waith arwyddocaol, ymarferol na phenodol wedi'i gyhoeddi ynglŷn â'r continwmm iaith Gymraeg, a sut y bydd, dros gyfnod o amser, yn arwain at godi safonau Cymraeg ar draws ysgolion Cymru. Rwy'n cefnogi'r weledigaeth i ddiddymu Cymraeg ail iaith, ond heb gyfarwyddyd pellach rwy'n pryderu y byddwn i bob pwrpas yn ail-adrodd methiannau'r gorffennol, ac y bydd y system addysg yng Nghymru yn parhau i amddifadu rhan helaeth ein pobl ifanc o'r gallu i siarad a defnyddio'r Gymraeg yn ogystal â'r Saesneg. Rwyf wir yn pryderu bod Llywodraeth Cymru yn methu ar gyfle euraid ym Mil y Cwricwlwm i ddod ag un o amcanion craidd strategaeth Cymraeg 2050 yn fyw, sef sicrhau bod gan bob disgybl yng Nghymru'r cyfle i ddatblygu'n siaradwyr Cymraeg hyderus.

Rwy'n derbyn yn llwyr ddadl y Gweinidog y bydd gwireddu'r cwricwlwm hwn o safbwynt y Gymraeg yn gofyn am ymyraethau polisi mwy eang, yn benodol ym maes hyfforddi a datblygu proffesiynol athrawon. Ond mae hynny yn wir am bob agwedd o'r cwricwlwm wrth gwrs, ac nid yw'n ddadl dros beidio â chynnwys mwy o fanylder yn y Bil neu mewn cod statudol. Mae'n amlwg i mi mai Bil y cwricwlwm ddylai fod yn arwain ac yn dangos y ffordd yn y cyd-destun hwn, gan osod disgwyliadau a chyfeiriad diamwys i'r sector addysg yn ei gyfanrwydd.

Mae'n amlwg fod gan y Gweinidog weledigaeth glodwiw i'r Gymraeg yn y sector addysg statudol, ond mae angen gweithredu pellach er mwyn ei wireddu. I fod yn gwbl eglur, nid wyf yn feirniadol o'r cwricwlwm arfaethedig tel man cychwyn ar gyfer dysgwyr mewn

Comisiynydd y
Gymraeg
Welsh Language
Commissioner

ysgolion cyfrwng Saesneg, ond yn hytrach bod angen gweledigaeth a fframwaith hir dymor i fodoli ochr yn ochr â hyn. Byddai cod statudol fyddai'n cael ei gyhoeddi yn sgil Bil y Cwricwlwm yn gallu cyflawni hyn, a byddai'n gosod mecanwaith deddfwriaethol er mwyn codi disgwyliadau a safonau yn raddol, a hynny wrth weithio tuag at dargedau hir-dymor Cymraeg 2050. Ni fyddai angen i'r cod hwn fod yn ei le erbyn diwedd cyfnod y Llywodraeth hwn a byddai'r cyfnod cyn y daw'r cwricwlwm i rym yn caniatáu amser i ddatblygu a mirenio cynnwys y cod. Buasai'n ddefnyddiol dod ag arbenigwyr ynghyd i'w ddatblygu, a hynny o bosib ochr yn ochr â'r gwaith o ddatblygu cymwysterau newydd ar gyfer y Gymraeg.

Anogaf y Pwyllgor i ystyried yn ddwys yr effaith gadarnhaol ar genedlaethau o ddisgyblion Cymru a ddeuai o gyflwyno'r gofyniad am god addysgu'r Gymraeg, a rheoliadau categorïau ieithyddol statudol fel rhan o Fil Cwricwlwm ac Asesu Cymru. Oni wneir hynny, ofnaf na fydd sefyllfa'r Gymraeg fel pwnc ac fel cyfrwng addysgu ddim gwell nag ydyw ar hyn o bryd, ac y bydd cenedlaethau yn rhagor o ddisgyblion yn cael eu hamddifadu o'r cyfle i fod yn ddwyieithog.

Yn gywir,

Aled Roberts
Comisiynydd y Gymraeg

Copi at:

Kirsty Williams, Y Gweinidog Addysg - Gohebiaeth:.Kirsty.Williams@gov.wales

Ymateb i Ymgynghoriad / Consultation Response

Date / Dyddiad: 28 Hydref 2020

Subject / Pwnc: Cwestiynau Ychwanegol gan Bwyllgor Plant, Pobl Ifanc ac Addysg y Senedd mewn perthynas â Chyfnod 1 y craffu ar y Bil Cwricwlwm ac Asesu.

Gwybodaeth Gefndir am Gomisiynydd Plant Cymru

Prif nod Comisiynydd Plant Cymru yw diogelu a hybu hawliau a lles plant. Wrth ymarfer ei swyddogaethau, mae'n rhaid i'r Comisiynydd roi sylw i Gonfensiwn y Cenhedloedd Unedig ar Hawliau'r Plentyn (CCUHP). Mae cylch gorchwyl y Comisiynydd yn cwmpasu holl feysydd pwerau datganoledig Senedd Cymru sy'n effeithio ar hawliau a lles plant.

Cytuniad hawliau dynol rhyngwladol yw CCUHP sy'n berthnasol i bob plentyn a pherson ifanc hyd at 18 oed. Mae Llywodraeth Cymru wedi mabwysiadu CCUHP yn sylfaen ar gyfer yr holl bolisiau sy'n cael eu llunio ar gyfer plant a phobl ifanc, ac mae Mesur Hawliau Plant a Phobl Ifanc (Cymru) 2011 yn gosod dyletswydd ar Weinidogion Cymru, wrth ymarfer eu swyddogaethau, i roi 'sylw dyledus' i CCUHP.

Nid yw'r ymateb hwn yn gyfrinachol.

Cyd-destun yr Ymateb

Cyflwynodd y Comisiynydd Plant dystiolaeth fanwl [ysgrifenedig](#) a [llafar](#) i Gyfnod 1 y craffu ar y Bil Cwricwlwm ac Asesu. Cyflwynir y dystiolaeth hon mewn ymateb i gwestiynau ychwanegol gan y Pwyllgor ynghylch Crefydd, Gwerthoedd a Moeseg (RVE).

Cwestiynau Ychwanegol ar gyfer y Comisiynydd Plant

- a yw hi'n ymwybodol i ba raddau mae plant yn cael eu tynnu allan o addysg rhyw a chrefyddol yng Nghymru o dan y trefniadau presennol;

- y dystiolaeth sy'n sylfaen ar gyfer y pryderon mae hi wedi'u mynegi ynghylch pa mor amryfath yw'r ddarpariaeth addysg grefyddol bresennol yn ysgolion Cymru a pha mor amryfath mae RVE enwadol yn debygol o fod o dan y cwricwlwm newydd.

Crynodeb safbwynt mewn perthynas â'r ddau faes dan sylw (Addysg Cydberthynas a Rhywioldeb (RSE) a Chrefydd, Gwerthoedd a Moeseg (RVE)).

Nid oes gen i bryderon ynghylch y darpariaethau yn y Bil mewn perthynas ag Addysg Cydberthynas a Rhywioldeb. **Mae'r ddarpariaeth ar gyfer gwneud RSE yn orfodol yn y Bil yn cael fy nghefnogaeth lawn** a bydd yn helpu i wireddu darpariaethau CCUHP, y mae gan holl blant Cymru hawl i'w derbyn.

Mae gen i bryderon sylweddol ynghylch y ddarpariaeth yn y Bil yng nghyswllt Crefydd, Gwerthoedd a Moeseg mewn perthynas â lleoliadau crefyddol eu natur. Nid yw'r darpariaethau hyn yn cydymffurfio â CCUHP, ac mewn gwirionedd maent yn gwbl groes iddo. Y rheswm am hynny yw bod darpariaethau'r Bil hwn yn golygu na fydd plant mewn lleoliadau ffydd o reidrwydd yn cael mynediad at addysg amryfath yn unol â gofynion hawliau dynol o dan CCUHP¹; yn ail, oherwydd bod eu rhieni yn gallu penderfynu ar y cwricwlwm RVE maen nhw'n ei brofi. I unioni hyn **mae'n rhaid gwneud newid i Atodlen 1 o'r Bil.**

I ba raddau mae plant yn cael eu tynnu allan o dan y trefniadau presennol.

Does gen i ddim gwybodaeth ynghylch i ba raddau mae plant a phobl ifanc yn cael eu tynnu allan o RSE neu RVE o dan y trefniadau presennol. Ni chafodd yr wybodaeth hon ei chynnwys yn yr asesiad effaith² oedd yn cyd-fynd ag ymgynghoriad Llywodraeth Cymru (Tachwedd 2019) ynghylch sicrhau mynediad i'r cwricwlwm llawn, ac nid yw chwaith wedi cael ei chynnwys mewn asesiadau eraill o'r newid deddfwriaethol hwn. Byddai angen i'r Pwyllgor geisio'r wybodaeth hon gan awdurdodau lleol neu gan Lywodraeth Cymru.

Fodd bynnag, hyd yn oed os yw niferoedd y plant sy'n cael eu tynnu allan ar hyn o bryd yn isel iawn, mae hynny'n dal i olygu bod y plant hynny **ddim yn derbyn addysg sy'n unol â'u hawliau o dan CCUHP.** Pan gaiff plant eu tynnu allan o RSE mae'n golygu eu bod nhw ddim yn cael mynediad at wybodaeth sy'n angenrheidiol er mwyn iddyn nhw wneud dewisiadau diogel, gwybodus am eu bywydau eu hunain. Pan gaiff plant eu tynnu allan o RVE amryfath, dydyn nhw ddim yn cael cyfle i ddatblygu eu dealltwriaeth o wahanol safbwyntiau ffydd a ffyrdd o edrych ar y byd, a fyddan nhw ddim yn cael cyfleoedd wedi'u hwyluso i archwilio a herio safbwyntiau y gallan nhw ddod ar eu traws mewn lleoliadau y tu allan i'r ysgol, ar-lein ac all-lein. Fel yr amlinellwyd yn fy ymateb llawn i Gyfnod 1 y craffu, mae sicrhau mynediad i'r cwricwlwm llawn i bawb yn y ddau faes yma yn angenrheidrwydd o safbwynt diogelu yn ogystal ag addysg. Ddylen ni ddim teimlo'n gyfforddus yn caniatáu i ddeddfwriaeth ddod i rym sy'n cynnwys darpariaeth unffurf ynghylch natur grefyddol lleoliadau, nad yw'n cymryd hawliau plant unigol i ystyriaeth, ac a allai atal rhai plant rhag cael mynediad i'r addysg hon.

¹[https://www.ohchr.org/EN/Issues/Education/Training/Compilation/Pages/a\)GeneralCommentNo1TheAimsofEducation\(article29\)\(2001\).aspx](https://www.ohchr.org/EN/Issues/Education/Training/Compilation/Pages/a)GeneralCommentNo1TheAimsofEducation(article29)(2001).aspx)

²<https://gov.wales/sites/default/files/consultations/2019-10/integrated-impact-assessment-ensuring-access-to-the-full-curriculum.pdf>

Bydd y Bil hwn yn sefydlu'r pethau bydd gan blant a phobl ifanc hawl i'w profi trwy addysg yng Nghymru. Ni fydd deddfwriaeth ar ei phen ei hun yn gwireddu'r hawliau hynny, daw hynny pan fyddan nhw'n cael eu gweithredu – ond mae dyletswydd ar Lywodraeth Cymru, o dan Fesur Hawliau Plant a Phobl Ifanc (Cymru) 2011, i sicrhau bod yr hawliau hyn yn golygu bod modd gwireddu hawliau. Yn sicr dylen nhw ddim cynnwys darpariaeth sy'n gallu atal rhai plant rhag derbyn eu hawliau, ac o ganlyniad mae angen newid Atodlen 1 i sicrhau bod plant ym mhob lleoliad yn derbyn RVE amryfath.

Tystiolaeth sy'n sylfaen ar gyfer pryderon ynghylch pa mor amryfath yw'r ddarpariaeth addysg grefyddol bresennol yn ysgolion Cymru a pha mor amryfath mae RVE enwadol yn debygol o fod o dan y cwricwlwm newydd.

Bydd y Bil yn gwella natur amryfath addysg grefyddol yn ysgolion Cymru nad ydynt yn grefyddol eu natur. Mae hynny'n wir oherwydd bod y gyfraith bresennol yn galluogi plant a phobl ifanc mewn ysgolion sydd heb natur grefyddol i dderbyn darpariaeth enwadol o dan rai amgylchiadau, fel y nodir yn Atodlen 19 i Ddeddf Safonau a Fframwaith Ysgolion 1998. Bydd hyn yn cael ei ddileu o dan y Bil, ac rwy'n croesawu hynny.

Fodd bynnag, os caiff y Bil ei basio heb newid Atodlen 1, bydd y Senedd wedi pasio Bil sy'n galluogi rhai ysgolion (ysgolion gwirfoddol gymorthedig crefyddol eu natur) i fod â chwricwlwm RVE diofyn nad oes angen iddo roi sylw i'r Maes Llafur Cytunedig, ac nad yw felly o reidrwydd yn amryfath. Mae hefyd yn gofyn bod ysgolion eraill (ysgolion sylfaen ac ysgolion gwirfoddol reoledig crefyddol eu natur) i gynnig cwricwlwm sy'n cyd-fynd â gweithredoedd yr ymddiriedolaeth neu sylfeini'r ffydd, os bydd rhiant yn mynnu hynny.

Y brif dystiolaeth, felly, sy'n sylfaen ar gyfer fy mhryderon yw'r ddeddfwriaeth ddrafft ei hun. Rhagwelir y bydd y Bil Cwricwlwm ac Asesu yn parhau'n rhan o'r ddeddfwriaeth am gryn amser, ac mae eleni yn unig wedi atgyfnerthu na allwn ragweld newid cymdeithasol yn gywir. Ar y sail honno, ni ddylai Bil gael ei basio gyda chynigion sydd, yn ogystal â methu â chynnal darpariaethau CCUHP o ran cyfranogiad, addysg a chydarddoldeb, hefyd yn methu â rhoi sylw i rôl ddiogelu addysg grefyddol amryfath wrth greu cymunedau cydlynus o fewn a'r tu allan i'r lleoliad addysg. Byddai hyn yn tanseilio agenda PREVENT, dull seiliedig ar gydraddoldeb o ymdrin ag addysg gwrthfwlio, ac egwyddorion Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru).

Daw fy nhystiolaeth eilaidd ar gyfer y pryder yma o'r cyd-destun yr ydym ni'n byw ynddo ar hyn o bryd. Er nad oes gen i ddata ynghylch i ba raddau mae RVE amryfath eisoes yn cael ei darparu, mae digonedd o ddata sy'n dangos y rheidrwydd i gynyddu mynediad at RVE amryfath, yn hytrach na lleihau hynny. Ar lefel genedlaethol, mae'n rhaid i ni fanteisio ar bob cyfle addysgiadol sydd ar gael i ymateb i gamwahaniaethu a bwlio, a hefyd i radicaleiddio o bob math, gan gynnwys agweddau adain dde dwfn ac eithafol. Fel y gwelwyd mewn achosion a gyhoeddwyd yn enghreifftiau o'r rhaglen PREVENT³ yng Nghymru, mae syniadaeth adain dde ddofn ac eithafol yn cael effaith ar farn plant a phobl ifanc yng Nghymru. Mae ymchwil

³ <https://www.gwent.police.uk/cy/cyngor/cyngor/t-z-terfysgaeth-tystion-trosedd/terfysgaeth/prevent//>

gan yr elusen Dangos y Cerdyn Coch i Hiliaeth⁴ yn 2020 yn dangos bod digwyddiadau hiliol cysylltiedig â ffydd yn digwydd yn aml mewn ysgolion yng Nghymru ac y gallen nhw fod yn cynyddu. Mewn arolwg o 1,058 o athrawon yng Nghymru, dywedodd 39% o'r ymatebwyr fod eu disgyblion wedi mynegi camgymeriadau neu stereoteipiau yn ymwneud â chrefydd, ac roedd 25% wedi ymateb i ddigwyddiad hiliol yn ystod y mis diwethaf. O'r 1,058 o athrawon, dewisodd 159 ychwanegu sylwadau ychwanegol, ac o'r rheiny, disgrifiodd 66% (105) ymddygiad neu fynegiant gwrth-Islamaidd yn eu cymunedau dysgu, a chododd 12.6% (19) faterion cysylltiedig â gwrth-Semitiaeth. Mae hyn yn werth ei nodi, gan na soniwyd o gwbl am wrth-Semitiaeth mewn arolwg blaenorol⁵ a gynhaliwyd gan yr elusen yn 2016.

Mae'r gwaith ymchwil yma'n adleisio sawl canfyddiad mewn adroddiad yn 2018, *Experience of Race and Racism in Schools in Wales*⁶, a luniwyd ar y cyd gan sefydliadau cydraddoldeb Cymru mewn cydweithrediad. Mae'r adroddiad hwnnw'n dangos bod rhai plant a phobl ifanc yng Nghymru yn profi hiliaeth yn feunyddiol oherwydd eu crefydd, ac mae'n amlygu agweddau ar effaith ddofn hynny ar lesiant plant a'u profiad o addysg. Mae'n cynnwys hanes am ferch ifanc y bu un o'i chyfoedion yn tynnu ei hijab i ffwrdd yn arw a'i dehongliad hithau bod angen i'w hysgol roi sylw i hynny nid trwy ddisgyblaeth yn unig, ond trwy ddatblygu dealltwriaeth o'i chrefydd ymhlith ei chyfoedion. Mae'r awydd hwn yn cael ei ategu ar hyd yr adroddiad, gyda phlant a phobl ifanc yn mynegi'r angen am addysg ychwanegol ynghylch crefydd er mwyn datblygu dealltwriaeth rhwng cymunedau ffydd ac ar eu traws.

Dylid ystyried mater cynrychiolaeth yn ogystal: mae llawer o blant a phobl ifanc sy'n mynychu ysgolion crefyddol eu natur yn dod o gefndir ffydd nad yw yr un fath â'r ffydd a adlewyrchir yn naliadau neu weithredoedd ymddiriedolaeth yr ysgol. Rhaid sicrhau nad yw profiadau a hunaniaeth grefyddol y plant a'r bobl ifanc hyn yn cael eu cau allan o faes llafur yr ysgol, a gofyniad bod pob plentyn yn derbyn profiad dysgu amryfath yw'r unig ffordd o sicrhau hynny – fel arall bydd yn fater o siawns a dewis rhieni unigol.

Yn olaf, mae fy nhystiolaeth bod angen rhoi sylw i hyn wedi'i seilio ar CCUHP ei hun. Mae'n rhaid newid Atodlen 1 i sicrhau bod gofynion amryfath yn berthnasol i addysg ym mhob lleoliad, a bod gallu rhieni i benderfynu pa fath o RVE mae eu plentyn yn ei derbyn yn cael ei ddileu, gan nad yw hynny'n cyd-fynd â hawliau dynol plant a phobl ifanc i fod yn rhan o benderfyniadau a fydd yn newid eu bywyd eu hunain (Erthygl 12); na chwaith yn gyson â hawl ddynol plant i gael addysg gyfannol sy'n hybu dealltwriaeth 'ymhlith yr holl bobloedd, grwpiau ethnig, cenedlaethol a chrefyddol, a phersonau brodorol eu tarddiad' (Erthygl 29).

Newid ychwanegol i sicrhau Addysg Cydberthynas a Rhywioldeb

---

⁴ [Hiliaeth yng Nghymru: archwilio rhagfarn yn y system addysg yng Nghymru, Mai 2020](#)

⁵ Racism and Anti-racism in the Welsh Education System: Research Report September 2016, Show Racism the Red Card

⁶ <http://eyst.org.uk/assets/experiences-of-racism-and-race-in-schools-in-wales.pdf>

Er nad yw'n rhan uniongyrchol o'r ddau gwestiwn, byddwn hefyd yn hoffi amlygu un newid ychwanegol i'r Bill a fydd yn helpu i ddiogelu'r ddarpariaeth sydd yn y Bil ar gyfer RSE. **Rwy'n pryderu am bŵer Gweinidogion o dan adran 5 o'r Bil i greu Rheoliadau ar gyfer ychwanegu, dileu neu ddiwygio'r meysydd dysgu a phrofiad a nodwyd, yr elfennau gorfodol, a'r sgiliau trawsgwricwlaidd.**

Rwy'n pryderu y gallai hyn greu risg ar gyfer rhai Meysydd Dysgu a Phrofiad ac elfennau eraill gorfodol sydd heb ennill eu plwyf i'r fath raddau. Gallai elfen orfodol RSE fod yn arbennig o agored i fympwy newidiadau a heriau gwleidyddol.

Rhoddyd pwerau i Weinidogion Cymru ar wahân, o dan Adran 6 (1) o'r Bil, i ddiwygio'r codau sy'n ymwneud â'r Bil, sy'n nodi'r dysgu o dan bob maes. Rwy'n cwestiynu a oes angen i'r rheoliadau gynnwys pŵer hefyd i **ddileu** elfennau gorfodol cyfan. Byddai newid y pŵer hwn fel ei fod yn caniatáu ychwanegu a diwygio Maes Dysgu a Phrofiad neu elfen orfodol, **ond heb eu dileu**, yn dal i roi hyblygrwydd, a hefyd yn sicrhau bod pobl ifanc yn derbyn y Meysydd Dysgu a Phrofiad a'r elfennau gorfodol presennol – y mae pob un ohonynt wedi cael eu penderfynu trwy'r broses hir o ymgysylltu ac ymgynghori â'r cyhoedd. Byddai hyn yn diogelu llesiant plant a phobl ifanc yn well yn y tymor hir.

Cyflwynwyd gan:

Yr Athro Sally Holland
Comisiynydd Plant Cymru

23rd October 2020

Dear Lynne Neagle MS, Chair of the Children, Young People and Education Committee,

Thank you for inviting us all to give evidence on the 8th October, and for your questions about RSE in the Curriculum and Assessment (Wales) Bill. We hope the evidence session was informative and useful for the Committee.

We wanted to write to the Committee to follow up with what we, as a collective, feel are the key considerations for Relationships and Sexuality Education (RSE) within the new Curriculum.

1. The importance of mandatory, high-quality, inclusive RSE for all learners in Wales

We welcome the Welsh Government's commitment to introducing mandatory RSE within the new curriculum for all learners age 3-16. We support the principles of the Bill relating to RSE and its intention to improve the profile, quality and consistency of the content and delivery of the subject. High quality RSE is associated with a range of positive and protective outcomes for children, young people and their communities, including increasing children's understanding of safe, consensual, equitable and positive relationships; being able to recognise abusive or controlling behaviour and know where to seek support; helping to reduce homophobic, biphobic and transphobic bullying; and helping to challenge and reform harmful gender norms and stereotypes, which are known to underpin and reinforce violence against women, domestic abuse and sexual violence.

However, legislation on RSE is crucial, as existing evidence¹ has shown that current non-statutory provision has resulted in a wide variation in the quality and quantity of RSE that children receive across the UK. Without legislative change RSE will continue to be poorly resourced, will remain a low priority for schools, be narrowly conceived, and not reflective of children and young peoples, rights, needs, questions and concerns.

Without access to mandatory RSE for all learners, including schools offering RSE to post-16 pupils, and this vital preventive and protective education, we feel that children and young people will be unable to secure the four purposes and become healthy, confident individuals.

Recommendation:

To provide mandatory high-quality, inclusive RSE to all learners in Wales, we recommend that Welsh Government commit to fully implementing all of the SRE Expert Panel recommendations²

---

¹ See: Renold, Emma and McGeeney, Ester (2017) [The future of the sex and relationships education curriculum in Wales: Recommendations of the Sex and Relationships Education Expert Panel](#). [Project Report]. Cardiff: Welsh Government

² Renold, Emma and McGeeney, Ester (2017) [The future of the sex and relationships education curriculum in Wales: Recommendations of the Sex and Relationships Education Expert Panel](#). [Project Report]. Cardiff: Welsh Government

2. The need for a clear and detailed RSE Code

We are supportive of the Bill which requires schools to encompass the core learning, as set out in the RSE Code, in their curriculum, which will be supplemented by statutory guidance. We feel that it is vital that the core learning set out within the RSE Code is explicit and detailed, in order for schools to have clarity about which topics should be covered within each theme.

While the 6 thematic areas (i.e. Rights and Equity; Relationships; Sex, Gender and Sexuality; Bodies and Body Image; Sexual Health and Well-being; Violence, Safety and Support) and their brief summaries (included in the Curriculum for Wales Guidance) are a good starting point, they are currently much too vague and lack specific detail of which topics should be covered within each theme. We are concerned that this lack of detail will result in an inconsistent approach and further perpetuate unequal levels of RSE provision.

It is essential that the RSE Code is co-produced with children and young people and key stakeholders as a means to not only ensure the relevance of the curriculum, but that content also is inclusive, is conscious of, sensitive and adapts to the experiences and needs of young people.

Recommendation:

For a clear and detailed RSE Code to be co-produced in consultation with key stakeholders, and children and young people.

3. A national approach for professional development on RSE, with ring-fenced funding, and a clear strategy for implementation

Making RSE a statutory part of the curriculum is a really positive start, but to achieve high quality, inclusive RSE for all, we need to ensure that it is provided by well-trained, supported and confident teachers, who can access professional learning and evidence-based resources.

We are concerned that evidence indicates that many teachers have not had adequate training to support confident and high quality RSE. Without specialist RSE training, teachers may avoid addressing sensitive or challenging issues, and there is a significant risk that the opportunity to develop inclusive content will be undermined.

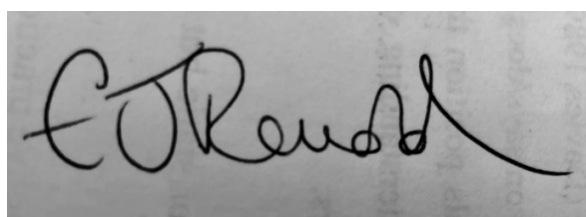
We feel it is necessary for there to be major investment in ongoing professional development on RSE, alongside a clear strategy for implementation. This must include provision for a designated RSE lead practitioner with protected hours in every school. Without this investment, we are concerned that the Minister for Education's vision for inclusive, high-quality RSE, may not be realised.

Recommendation:

Provide ring-fenced investment in professional development on RSE, supported by a national strategy for implementation and accountability.

We would welcome any opportunities to further support the Committee's work on RSE within the Curriculum and Assessment (Wales) Bill. We are all available to provide further written or oral evidence and clarification, or to answer any additional questions that the Committee may have. We are happy to be contacted individually or as a stakeholder group.

Yours Sincerely,

Professor EJ Renold
Professor of Childhood Studies
Cardiff University

The difficulties of providing an additional syllabus in Church schools

Executive Summary

The RE curriculum in Church schools is objective, critical and pluralistic, and includes learning about a range of religions and worldviews. However, the basis on which the curriculum is constructed is completely different to most agreed syllabi, for a number of reasons.

- there are at least three broad bases for an objective, critical and pluralistic RE curriculum:
  - a “world religions paradigm” which gives similar time to a number of discrete religions and worldviews, common in many agreed syllabi;
  - a “worldview” approach from multiple perspectives, as advocated by the Commission on RE; and
  - deep fluency in one tradition, opening up a dialogical approach to other religious and non-religious traditions, which is the approach in Catholic RE;
- the starting point for curriculum building in an agreed syllabus is the 1996 Act and local demography, whereas for Church schools it will be the Church’s teaching documents;
- methodological approaches differ – e.g. RE in a Catholic school is primarily school-level theology, rather than primarily phenomenological, for example;
- an essential part of Catholic RE is the way in which it relates to the whole school including the rest of the curriculum.

Forcing voluntary aided schools to design and teach two separate, parallel, RE syllabi will have very significant practical and financial difficulties for voluntary aided schools and education budgets.

Introduction

It has been suggested that requiring Catholic schools to have a curriculum that is in accordance with the agreed syllabus, as well as a Catholic RE curriculum should be relatively unproblematic. There seems to be a presumption that all it would require is the addition of those features of the agreed syllabus that were not already part of the Catholic curriculum. This is a naïve presumption and shows a lack of understanding of the difference between Catholic RE curricula and the agreed syllabus equivalents. The dual system of community and voluntary schools was designed to respect and protect this distinction, which is under threat by the Bill. This paper explains the four broad ways in which Catholic RE differs in its approach from the agreed syllabus and outlines the practical impact and costs which only Church schools would bear.

1. Three different approaches to objective, critical and pluralistic RE

Catholic school RE curricula already meet the legally required “objective, critical and pluralistic” standard. However, an assumption that this means it would thereby necessarily share a basic core with other non-denominational curricula is erroneous. It would be a failure to recognise that there are several different ways a curriculum could meet these requirements.

For example, a curriculum could be objective, critical and pluralistic by implementing what many scholars call the “world religions paradigm” (WRP). This would be to treat a wide range of religions and worldviews discretely, giving each an equal share of the curriculum time. It also tends to treat all religions as bounded entities that are definable and monolithic. This has often been the way that agreed syllabus conference curricula have been shaped. Many people seem to assume that this is what is meant by an objective, critical and pluralistic curriculum. However, this approach is increasingly out of favour with the leading academics in Religious Education, who argue it reifies institutional views of

religion, ignores complexity and uncritically absorbs colonial definitions of religions, viewing them all through a Christian lens¹.

A second approach could be that adopted by the Commission on Religious Education's report² in its new vision for Religious Education which argues for a reconfiguration of curriculum content around central existential worldview approaches to common human questions from multiple perspectives. This does not necessarily require the study of discrete religions but recognises the complexity of religious commitment and the interplay between religion, politics and identity. It approaches the religious questions critically and pluralistically because it opens them up to commentary from multiple perspectives without presuming in advance that the identity of religious believers is fixed, including personal as well as institutional worldviews. Such a curriculum³ would look very different to one framed by the WRP, but would still pass the objective, critical and pluralistic test.

Finally, there is the kind of curriculum that would predominate in a Catholic school that concentrates on understanding the nature of religion through becoming fluent in one tradition first (in our case Catholicism) to open up a dialogical space with other religious and non-religious traditions from a well-informed and religiously literate starting point. A dialogical approach is only fruitful if at least one tradition is understood very well. It becomes objective, critical and pluralistic when those from within that tradition engage in critical dialogue from those of other traditions and can critically reflect on their own worldviews and presumptions. This is most assuredly an objective, critical and pluralistic curriculum but the range of other religions and worldviews studied is smaller than would be typical of an WRP curriculum, since the time given to each is much more extensive, and a school would in effect 'major' in its own tradition with a significant and large portion of the curriculum being given to the study of a limited number of other religions and worldviews in greater depth than would be true in most WRP curricula. (The overall time spent studying other religions and traditions in Catholic schools is no less – and often greater – than in other schools because of the much greater curriculum time devoted to RE.)

2. Different starting points for curriculum building

The second reason that a Catholic curriculum might look very different from an agreed syllabus curriculum, notwithstanding that both are objective, critical and pluralistic, is that their starting points are entirely different. An agreed syllabus curriculum would usually begin with the 1996 legislation and ensure that the curriculums reflect the demography of the UK or local regions and would largely enshrine a WRP approach to the inclusion of different religious traditions. A Catholic curriculum begins with the Bishops' *Religious Education Curriculum Directory*⁴. For Catholic curriculum builders this would be their normative starting point and they would see no need to consult any other authoritative source since by both statute⁵ and canon⁶, the responsibility for determining the content of Religious Education in Catholic schools sits with the relevant religious authority, which for Catholics is the Catholic Bishops' Conference.

3. Alternative methodological approaches to the discipline of RE

The third reason that a Catholic curriculum might differ in essence from an agreed syllabus curriculum, has to do with different methodological approaches. Put simply, Catholic RE is, in accordance with

---

¹ For a very accessible critique of the WRP, see this podcast page:

<https://www.religiousstudiesproject.com/podcast/podcast-james-cox-on-the-world-religions-paradigm/> and <https://www.religiousstudiesproject.com/podcast/decolonizing-the-study-of-religion/>.

² Commission on Religious Education (CoRE), Final Report, 2018 <http://www.commissiononre.org.uk>.

³ See the "big Ideas" approach to RE promoted by Barbara Wintersgill, which was very influential on the Commission (https://socialsciences.exeter.ac.uk/media/universityofexeter/collegeofsocialsciencesandinternationalstudies/education/research/groupsandnetworks/reandspiritualitynetwork/Big_Ideas_for_RE_E-Book.pdf)

⁴ CBCEW, *Religious Education Curriculum Directory (3-19) for Catholic Schools and Colleges in England and Wales* (London: The Department of Education and Formation of the Catholic Bishops Conference of England and Wales, 2012).

⁵ School Standards and Frameworks Act 1998, schedule 19, paragraph 4.

⁶ The Code of Canon Law, canon 806.

Trust Deed requirements, essentially school-level theology, with other disciplinary approaches playing an important, but secondary role. Typically, an agreed syllabus curriculum would also use a range of disciplinary approaches, but theology is unlikely to be the central discipline – sociology or phenomenology, for example are likely to play a much more central role.⁷

4. The relationship of RE to the whole curriculum

The fourth reason that a Catholic curriculum might be fundamentally different is the central place of Catholic RE in the school's curriculum and mission. In Catholic schools, RE is the 'core of the core curriculum'⁸ and has a relationship with every other curriculum subject, as well as a bearing on the values and ethics of the whole school.

The practical impact on Church schools

Being forced to design two separate syllabi has a number of serious practical and resource implications for voluntary aided Schools.

- Professional Development for staff needs to be duplicated, as will the time required for curriculum development.
- Additional advisers will need to be found to support the agreed syllabus development alongside the existing diocesan RE advisers who support the denominational RE.
- In a school where pupils request the alternative syllabus, additional staff will be required to teach it in parallel with the existing RE. Since RE is at least 10% of curriculum time in Catholic schools, this will mean a staffing budget of approximately 110% its current size.
- The need for curriculum resources will double
- Additional accommodation will also be required even where the agreed syllabus is compatible with the school's Trust Deed, and it can be taught on site.
- Where the agreed syllabus is not compatible with the school's Trust Deed, it will need to be taught in a different location, either by making arrangements with a nearby school or hiring additional accommodation. These solutions will both require the arrangement and expense of transporting pupils and supervising them, and disruption to the school day.
- If large numbers of parents requested alternative provision, this could undermine the purposes of the Trust Deed and call into question the viability of the school.

All these additional costs and disruption would only fall on voluntary aided schools, and would have severe effects on education budgets.

Conclusion

In summary, it should be clear that there is no such thing as a single shared understanding of what an objective, critical and pluralistic curriculum looks like. Furthermore, a Church school does not start in the same place as an agreed syllabus conference. Church schools cannot be expected to begin with an agreed syllabus and modify it for their context. As a result, it is possible, and indeed likely, that the agreed syllabus and the syllabus used in a Church school will be very different in practice even if both meet the objective, critical and pluralistic requirement. Therefore, any requirement to produce an additional curriculum on top of a Church school RE curriculum would be an onerous and unreasonable additional burden on Church schools. Furthermore, as it is only Church schools that would be required to take on such an additional burden it is also contrary to the demand of natural justice, and possibly discriminatory.

---

⁷ See e.g. the CoRE's draft '*National Entitlement*' (Interim Report, 2017) where theology is listed as the last of five disciplines.

⁸ Pope St John Paul II, Address to the bishops of Great Britain, 1992.

Why 'have regard to' would be a significant improvement

Executive Summary

- Voluntary aided (VA) schools alone are being required to teach in accordance with the agreed syllabus. It is possible, if not likely, that this may be incompatible with the school's foundation document, its **Trust Deed**¹. This risks putting school leaders in a position where it is impossible to comply with the law, or require schools to find alternative premises in which to teach agreed syllabus RE.
- Adding an additional Committee to Agreed Syllabus Conferences consisting of campaigning groups who oppose the existence of Church schools makes this scenario more likely as well as increasing the difficulty of arriving at an agreed syllabus at all.
- Changing the requirement from '*in accordance with*' to '*have regard to*' (in line with the requirements for every other type of school) will ensure that any possibility of a conflict with the school's Trust Deed will be eliminated.

The impact of a conflict between the agreed syllabus and a school's Trust Deed

The Bill currently proposes (uniquely for VA schools) to require an alternative curriculum to be *in accordance with* the agreed syllabus. The effect of this is that, if any agreed syllabus is incompatible, in any detail, with the Trust Deed of the school, it places school leaders in the impossible position of choosing whether to break the law by not complying with the agreed syllabus, or to break the law by not complying with the school's Trust Deed. In addition, if it chose the former, the school would have to find alternative premises on which to deliver the alternative curriculum, as it could not take place on school premises. No responsible legislature would put school leaders in such an impossible position.

Is it foreseeable that there will be such a conflict? Because of the number of different agreed syllabi, and the different wording to be found in individual school Trust Deeds, it is impossible to give a general answer to this question at the present time but, given what has been said above, it is at least foreseeable, if not likely, that there will be incompatibility between those two legal requirements. This possibility is made almost certain by the proposals in the Bill to make fundamental changes to the composition of the bodies responsible for the agreed syllabi.

The new composition of SACREs and ASCs

An agreed syllabus is adopted by an Agreed Syllabus Conference, made up of three Committees, all of which must agree any new agreed syllabus. The Committees represent: (a) religions and denominations representative of the area, (b) teachers, (c) the local authority. The Bill proposes an additional Committee which is likely to be made up of representatives of two campaigning organisations (NSS & HUK) both of which oppose both the existence of Church schools and the right to teach denominational RE. Once the agreed syllabus is reviewed under these new provisions, those organisations will have an effective veto over any agreed syllabus that does not suit their political objectives, leading to the potential of Welsh Ministers having to appoint a body to adjudicate on the agreed syllabus in local authorities. The same is true, to a lesser extent, with SACREs, where a new 'Group' will be formed with the same composition.

---

¹ For an explanation of the Trust Deed and its centrality to the existence of voluntary schools, see Appendix.

“In accordance with” and “with regard to”

The legal requirement to *‘have regard to’* the agreed syllabus means to follow it unless there is a good reason not to. One thing that would be helpful would be to amend the Bill to require an alternative curriculum to *‘have regard to’* the agreed syllabus rather than to be *in accordance with* it, as is the case for all other types of school. If this change were made, then it would respect the integrity of the Church school starting point and would invert the misunderstanding that there is a common core to which Church schools add denominational tassels. A legal requirement not to follow the agreed syllabus deriving from the school’s Trust Deed would constitute a good reason, thus meaning that the possibility of a conflict between a school’s Trust Deed and the agreed syllabus would be entirely eliminated. Such a change would also allow us to demonstrate the ways in which the Catholic RE curriculum already meets the objectives of the agreed syllabus and to modify it where it does not. This would allow a genuine pluralism to flourish in Wales, since it would recognise the distinctiveness of the different contexts in which Religious Education happens and does not presume to impose approaches that would be alien to the religious traditions of particular Welsh schools and communities.

Appendix: The importance of Trust Deeds of Church schools

Which schools have Trust Deeds?

There are two types of maintained school in Wales. 85% of schools are provided by the State and 15% of schools are provided by charities. The latter are called **voluntary schools**. These voluntary schools exist where a charitable foundation provides land and buildings to set up and run a school. In Wales all voluntary schools are **Church schools** with two-thirds of them provided by the Church in Wales and one-third provided by the Catholic Church. Unlike State-provided schools, voluntary schools have a foundational document known as its **Trust Deed** which sets out the legal parameters within which the school is to be conducted. They also have **Trustees** who own the land and buildings in accordance with the Trust Deed.

What is a Trust Deed?

The term 'Trust Deed' in connection with Church schools is defined in law.¹ The Trust Deed is the constitution of the charity that owns the school and allows it to be used for State education. It sets out the charitable objects for which the charity exists, and the limits of what the charity's property may or may not be used for. Under education and charity law, both the school's Trustees and its Governing Body must comply with the provisions of the Trust Deed. The Trust Deed is the foundation document that sets out the religious character of the education to be provided by the school. Trustees, in particular, have a legal duty not to allow their property to be used in a way which is contrary to the Trust Deed. In addition, many school sites were donated by benefactors for the purpose of a Church School. If the Trustees fail to ensure compliance with the Trust Deed, the **Reverter of Sites Acts** provided for ownership of the land and buildings to pass back to the heirs of the benefactor.

How do Catholic and Church in Wales Trust Deeds differ?

Each Church in Wales school had its own Trust Deed which sets out the details of the foundation of the school, the basis on which the buildings and land were originally granted and names the Trustees of the school. In most cases the Trustees are the local incumbent and churchwardens but sometimes it is the Diocese. The Trust Deed will contain the requirements for the education to conform to the tenets of the Church in Wales, and there is usually a clause specifying use by the local church on particular days or occasions.

In Catholic schools the charity which provides the school is the Diocese. Therefore the Trust Deed of each of its schools is the Diocesan Trust Deed, and its Trustees are the Diocesan Trustees. These Trust Deeds also provide for the education in Catholic schools to be in accordance with the principles, regulations and discipline of the Catholic Church.

Why is it problematic to suggest the abolition of Trust Deeds?

The suggestion to abolish Trust Deeds for both Catholic and Church in Wales schools misunderstands the centrality of the Trust Deed to the very existence of Church schools. Not only would it remove the legal framework which protects the religious ethos of the schools, it would amount to the abolition of the charities that provide the schools. The Trustees would no longer be able to continue providing schools, and would have to decide how to use the property for other charitable work, (unless the site reverted to the family of the original donor). In a Catholic context abolishing diocesan Trust Deeds would amount to the abolition of the charity supporting each diocese and its parishes, thereby threatening the existence of all Catholic Churches and Cathedrals in Wales. This is not within the legislative competence of the Senedd, and would be strongly resisted by the Catholic community.

Church in Wales response to CYPE supplementary questions.

In Church in Wales voluntary aided schools, the starting point for religious education would be the tenets of the Church in Wales. The starting point for objective, critical and pluralistic religious education would therefore be through a Christian lens. This would ensure that religious education is delivered in accordance with the Trust Deed requirements of the school. It should be noted that Trust Deeds themselves are not uniform and there may be variations in their specific requirements. However, several of our voluntary aided church school sites are held on trusts, which require that **all** religious education provided must not conflict with the tenets of the Church in Wales.

Religious education is not simply one of many subjects that form the curriculum, it is fundamental to the values and ethos of the whole school.

The Bill proposes that voluntary aided schools of a religious character will be required to develop and offer an additional curriculum that is in accordance with the locally agreed syllabus. Such a strict requirement means that if the locally agreed syllabus is incompatible with the Trust Deed of the school, the leaders and governors will potentially have to choose between being in breach of the legal requirements of the Trust Deed or not complying with the law related to Curriculum for Wales.

Currently the national Religion, Values and Ethics Framework has not been published for consultation, so it is impossible to know whether the additional syllabus, which voluntary aided schools may be required to follow, will be in breach of the Trust Deed. Even when the national framework is published, there is the potential for significant variation between the twenty two locally agreed syllabii and therefore the potential for significant variation in terms of what schools are expected to deliver.

This potential conflict and the uncertainty around it is exacerbated still further by the proposals to change the groups on Agreed Syllabus Conferences. Currently, the three committees of a conference must agree any new locally agreed syllabus for Religion, Values and Ethics. These three committees are made up of

- I. Religions and denominations representative of the area
- II. Teachers
- III. The Local Authority

The Bill proposes a fourth group (committee) comprising of those who hold philosophical convictions. This would significantly unbalance the decision-making ability of the ASC as, if is likely, the members of this committee comprise of members aligned to organisations who oppose the existence of schools of a religious character and therefore denominational religious education.

This uncertainty, particularly at local level, makes it difficult to state categorically whether RVE provided in accordance with the various Trust Deeds of the schools could also be “in accordance” with the locally agreed syllabus.

The issue here, is that Church in Wales voluntary aided schools, their governors, headteachers and practitioners are being set apart and are not being treated equitably with other schools. Not only do they have to provide an additional syllabus, but the Bill sets them further apart by stating that this additional syllabus should be “in accordance with” the locally agreed syllabus rather than “have regard to” as is the case for all other schools. In addition, much as paragraph 4(3) of Schedule 1 to the Bill requires additional provision, which accords with the agreed syllabus where the

denominational RVE does not accord with the agreed syllabus, paragraph 8(4) of Schedule 1 gives parents the absolute right to request that their child is taught the locally agreed syllabus. Parents do not have such a right in any schools without a religious character.

The potential burden on schools of a religious character in fulfilling the requirement of having to develop a supplementary syllabus was referenced in our original response to the CYPE consultation and is outlined below.

Professional learning: two syllabi will require two sets of professional learning, double the supply costs and double the time class teachers are taken from their regular classes.

In primary schools this would involve all staff due to the integrated nature of the new curriculum. In secondary schools this would require RVE teachers and those who teach within the Humanities AOLE (in a small secondary approximately 10 teachers in a large secondary school 20-25 teachers).

Curriculum development: time required for curriculum development is doubled as are the associated supply needs and financial costs. As above this will have an impact on teaching time with designated classes. There is a significant workload issue as staff will have to develop two syllabi and two sets of resources as well as two sets of assessment materials to meet this requirement. In addition, the agreed syllabus is locally determined with potentially 22 variants this means that VA schools would not be able to work together to mitigate some of the workload by developing a single response to the second syllabus.

Professional support: who will provide the support for staff? This is a significant issue for Diocesan RE advisors who do not have the capacity or the remit to advise on the development of a second curriculum. NAPFRE has raised the issue of the lack of capacity for advice and guidance from RVE specialists within the consortia to help deliver the agreed syllabus in schools which are not of a religious character. This problem will potentially be magnified if 234 church schools in Wales ask for support in delivering the additional RVE syllabus.

All of the above will have to take place irrespective of whether the parents of 1 child, many children or in fact no children ask for the agreed syllabus. There is an impact on pupils, staff and Governors who must ensure that two syllabi are developed, planned and reviewed regularly to deliver high quality learning and meet the requirements of Estyn and section 50 inspections.

Limited uptake of the agreed syllabus

Small numbers of requests for the agreed syllabus would have a significant impact on schools of a religious character. It is received wisdom that small classes are not financially viable, and it has been suggested that this may necessitate schools arranging for small numbers of pupils to receive agreed syllabus RVE in another local school in a partnership agreement. There are a number of potential problems with this solution:

- Disruption to the pupil's learning will occur as they will miss lesson time before and after their RVE lesson in another school due to travelling time.
- Timetables cannot be synchronised across schools e.g. a timetable cannot be written in school A of 1500 pupils to meet the needs of one student travelling from school B of 1000 children. It is not a practical model to develop a common timetable for thousands of students to meet the requirements of 1 student when there is pluralistic denominational RVE already available in their home school.
- The student travelling will have to settle into another school and class. This may well impact on wellbeing and transition arrangements will have to be made.

- Who will provide day to day support for this student with this element of their curriculum?
- How will assessment and reporting be managed? Two syllabi, two sets of assessments, two sets of assessment criteria.
- Who will be responsible for supporting a student who may have additional needs?
- There are workload issues regarding data transfer, communication, arranging transport.
- There are potential safeguarding issues around transporting students, particularly of primary school age, during the school day.
- There are financial implications in terms of the cost of transport, academic resources, payment to the host school and providing supervision whilst transporting the student during the school day.

All of these elements would present serious problems for secondary school students but would be impossible for primary school students of a young age. Also, there would be significant issues trying to develop this as a sustainable model in a rural setting where children may have to travel long distances between home and host school.

In-house solution

- Disruption to the pupil's learning will occur as they may miss a range of lessons before and after their class have an RVE lesson allocated on the timetable due to staff availability and/or timetable restrictions.
- Teaching a pupil in isolation will have a negative impact on their wellbeing and may lead them to be singled out by their peers.
- Timetables cannot be developed to meet the needs of 1 student. It is not a practical model to develop a common timetable for a whole year group of students to meet the requirements of 1. There may be a negative impact on the structure of the timetable for the rest of the school in order to meet this requirement.
- The student will not have the social interaction of working in a whole class setting and miss the benefits of working with their peers.
- Additional teaching capacity would have to be provided to cover the additional curriculum time. This potentially could mean that a member of staff is employed to deliver the second syllabus to a very small number of students over the course of a week. This will impose a financial burden on schools in a time of budget restrictions and it may be particularly difficult in secondary schools to recruit due to the spread of hours over the two -week timetable.
- Classroom accommodation may not be available to house an additional teaching group even if this group consists of one student. Allocated teaching spaces are in particularly short supply in primary schools and any spare accommodation is often allocated to support and intervention. To free up this space will make an impact on other students who are receiving specific interventions, often from outside agencies. Additionally, if a pupil is taught a subject discipline in a setting other than a classroom, the learning environment may not be stimulating or conducive to maximising the progress of the student.
- There are potential safeguarding issues to be considered if a member of staff is required to deliver one to one teaching. Would an additional member of staff be required? Risk assessments would have to be undertaken.

Larger scale requests to withdraw from denominational RVE.

- Accommodation: there would be a significant strain on available classrooms if multiple additional groups had to be provided. The need for additional classrooms is usually necessitated by an increase in pupil numbers and this is essentially capped by the PAN number of the school which is based on square footage available. There is no ability to plan as the numbers withdrawing could shift from year to year. Would funding be available centrally to meet the potential need for additional accommodation?
- Staffing: Very few if any schools carry additional staffing capacity. Additional classes require additional staffing for the school timetable to work effectively. There has been no financial planning reflected in the RIA to reflect this impact on budgets in VA schools. A working example of a teacher with a couple of years teaching experience so that they could manage curriculum development and assessment would cost £38,732 with oncosts. Only VA schools will have to face this potential burden. Will there be additional funding streams available?
- The legal requirement to accommodate large numbers of pupils opting for agreed RVE would place the school in breach of its Trust deed. Additional accommodation offsite would be required and the transport and staffing to deliver this alternate provision would push schools into deficit.
- Ethos: widescale alternative provision would undermine the ethos and potentially be divisive within the student and wider community.

General points

It may be difficult to recruit staff for posts which sit outside the structures of the school day and the denominational nature of the school.

There is potential for conflict with parents from those who withdraw their child from denominational RVE and do not feel that there is parity of provision.

Who will inspect the locally agreed syllabus?

There will be an impact on class teachers, middle leaders and Headteachers when managing the potential complexities. Indeed, if there are no requests for the agreed syllabus then the tension remains as practitioners will have to remain alert to the possibility of requests and challenge.

There may be longer term implications on the progress and opportunities for students who do not study denominational RE. What is going to happen in KS4 when full course RE becomes compulsory again? The early decision will have had an impact on the foundation of learning in this core subject and will impact on outcomes.

Llywodraeth Cymru
Welsh Government

Eich cyf: Bil y Cwricwlwm ac Asesu (Cymru): Cyfnod 1

Lynne Neagle AS
Cadeirydd y Pwyllgor Plant, Pobl Ifanc ac Addysg

5 Tachwedd 2020

Annwyl Lynne,

Diolch am eich llythyr dyddiedig 22 Hydref yn dilyn fy nhystiolaeth lafar ar egwyddorion cyffredinol Bil y Cwricwlwm ac Asesu (Cymru) yn sesiwn y Pwyllgor Plant, Pobl Ifanc ac Addysg.

Rwyf wedi ymateb i weddill eich cwestiynau ac i'm hymrwymiaadau ar 21 Hydref i ddarparu'r canlynol:

- esboniad o resymau Llywodraeth Cymru dros deimlo y byddai'n amhriodol gosod dyletswyddau ar bersonau / cyrff perthnasol sy'n arfer swyddogaethau o dan y Bil i roi sylw dyledus i Gonfensiwn y Cenhedloedd Unedig ar Hawliau'r Plentyn (CCUHP), ac mai dim ond y Llywodraeth a'r Gweinidogion a ddylai fod yn gyfrifol am ddyletswyddau o'r fath;
- manylion y gwelliant/gwelliannau rydych yn bwriadu ei gyflwyno/eu cyflwyno, pe bai'r Bil yn symud ymlaen i Gyfnod 2, mewn perthynas â gofynion i addysgu Saesneg cyn 7 oed, gan alluogi'r cysyniad o drochi yn y Gymraeg;
- diweddariad ar gostau amcangyfrifedig y Bil yn dilyn ailddechrau a chwblhau gwaith perthnasol gyda rhanddeiliaid.

CCUHP

Mae CCUHP wedi'i anelu at wladwriaethau ac, felly, mater i Lywodraethau yw sicrhau cydymffurfiaeth drwy eu cyfreithiau, eu camau gweinyddol a mesurau priodol eraill. Mae hon yn egwyddor bwysig, ac oni bai bod y wladwriaeth yn darparu'r gwasanaeth yn uniongyrchol, nid yw'r Confensiwn hwn wedi'i dargedu at ddarparwyr gwasanaeth rheng flaen.

Fel sy'n ofynnol o dan 'Fesur Hawliau Plant a Phobl Ifanc (Cymru) 2011', mae Llywodraeth Cymru wedi ystyried hawliau plant ac wedi sicrhau eu bod wedi'u hymgorffori yn y Bil. Drwy

Canolfan Cyswllt Cyntaf / First Point of Contact Centre:
0300 0604400

Bae Caerdydd • Cardiff Bay
Caerdydd • Cardiff
CF99 1SN

Gohebiaeth.Kirsty.Williams@llyw.cymru
Correspondence.Kirsty.Williams@gov.wales

Rydym yn croesawu derbyn gohebiaeth yn Gymraeg. Byddwn yn ateb gohebiaeth a dderbynnir yn Gymraeg yn Gymraeg ac ni fydd gohebu yn Gymraeg yn arwain at oedi.

Tudalen y pecyn 52
We welcome receiving correspondence in Welsh. Any correspondence received in Welsh will be answered in Welsh and corresponding in Welsh will not lead to a delay in responding.

gydymffurfio â'r dyletswyddau yn y Bil, bydd ymarferwyr yn rhoi'r hawliau a ddisgrifir yn y Confensiwn ar waith. Mae'r Bil, ar ei ffurf bresennol, yn mabwysiadu dull gweithredu y bwriedir iddo sicrhau y caiff buddiannau unigolion eu diogelu; gwneir hyn drwy osod dyletswyddau manwl.

Ni fyddai gosod dyletswydd gyffredinol ar bersonau neu gyrff sy'n arfer swyddogaethau o dan y Bil i roi sylw dyledus i CCUHP, ynddo'i hun, yn gwella canlyniadau i blant a phobl ifanc. Ni fyddai'n gwarantu cam na chanlyniad penodol ac, yn ymarferol, gallai gael yr effaith groes a gweithio yn erbyn nodau dyletswydd o'r fath sy'n llawn bwriadau da. Byddai hefyd yn creu maes newydd o ymglyfreitha posibl ac rydym yn amau y byddai ymglyfreitha o'r fath yn canolbwyntio ar fethiant gweithdrefnol ar ran awdurdodau lleol a chyrrff llywodraethu. Gallai rhai heriau cyfreithiol lwyddo ar y sail honno, ond unwaith eto, o ystyried y ddyletswydd i roi sylw dyledus i CCUHP, mae'n amheus a fyddai hyn yn arwain at unrhyw newid cadarnhaol ar lawr gwlad i blant. Yn ein barn ni, bydd gosod dyletswyddau uniongyrchol, wedi'u llunio yng nghyd-destun dyletswydd Gweinidogion Cymru eu hunain, i roi sylw dyledus i CCUHP, yn gwella canlyniadau ac yn sicrhau mwy o atebolrwydd.

Petaem yn gosod dyletswydd i roi sylw dyledus i CCUHP yn uniongyrchol ar y rhai sy'n arfer swyddogaethau o dan y Bil, mae risg y byddem yn tynnu sylw ymarferwyr rheng flaen oddi ar y gwaith o gefnogi dysgwyr drwy greu haenau o fiwrocratiaeth – byddai'n rhaid i athrawon, ysgolion a chyrrff llywodraethu ddangos eu bod wedi ystyried y Confensiwn wrth ryngweithio â phob plentyn a pherson ifanc, ac mae'n amheus y byddai'n sicrhau canlyniadau 'gwell' amlwg i blant. Dyletswyddau penodol ac ymarferol ar gyrff cyhoeddus fydd yn gwella canlyniadau, a dyma'r dull gweithredu rydym wedi'i fabwysiadu yn y Bil. Er enghraifft, mewn perthynas â darpariaethau yn y Bil sy'n ymwneud â dewis disgybl a'r pŵer a roddir i benaethiaid benderfynu nad yw'r ddyletswydd i sicrhau dysgu ac addysgu yn gymwys. Mae'r darpariaethau'n nodi, yn gyntaf, yr amgylchiadau penodol lle y gall pennaeth wneud penderfyniad o'r fath (adran 33). Mae'r seiliau hyn wedi cael eu datblygu a'u llunio gan Weinidogion Cymru, ac ystyrir eu bod yn sicrhau cydbwysedd teg rhwng hawl y disgybl i ddewis yr hyn y bydd yn ei astudio a'r ddyletswydd ar y pennaeth i lunio cwricwlwm a'i roi ar waith yn effeithiol yn unol â gofynion y Bil. Wedyn, mae'n rhaid i'r pennaeth roi gwybodaeth fanwl i'r disgybl dan sylw am y rhesymau dros y penderfyniad hwnnw (adran 34). Mae system adolygu a system apelio ar gael i'r disgybl dan sylw a'r rhiant, a rhoddir gwybodaeth am y penderfyniadau i'r disgybl dan sylw (adran 35). At hynny, gall Gweinidogion Cymru wneud rheoliadau yn unol â'r pwerau yn adrannau 34 a 35, a byddai ganddynt ddyletswydd i roi sylw i CCUHP wrth wneud y rheoliadau hynny. Mae hon yn enghraifft o swyddogaethau a osodir yn benodol ar benaethiaid a chyrrff llywodraethu lle mae'r darpariaethau'n nodi proses deg a thryloyw sy'n rhoi sylw dyledus i hawliau plant, ac yn eu parchu.

O dan y Bil, bydd Cod yr Hyn sy'n Bwysig (adran 6) yn nodi'r cysyniadau allweddol ar gyfer pob maes dysgu a phrofiad (adran 3). Mae'r datganiadau o'r hyn sy'n bwysig ym MDaPh y Dyniaethau, a gyhoeddwyd ym mis Ionawr, yn cynnwys yr angen i ddysgwyr ddeall eu hawliau ac ymgysylltu â'r cysyniad o hawliau yn fwy cyffredinol. Byddem yn disgwyl i hyn fod yn rhan orfodol o gwricwlwm pob ysgol. Gan gefnogi hyn, mae'r Cwricwlwm arfaethedig i Gymru, a gyhoeddwyd ym mis Ionawr, yn rhoi canllawiau clir ynglŷn â dysgu ac addysg ym maes hawliau dynol. Mae hyn yn cynnwys cyfeiriadau penodol at hawliau plant a CCUHP, ac fe'i datblygwyd mewn cydweithrediad agos â Swyddfa'r Comisiynydd Plant. Yn unol ag adran 66, bydd yn rhaid i benaethiaid a chyrrff llywodraethu ysgolion lunio cwricwlwm sy'n cynnwys dysgu am hawliau plant a CCUHP, ei fabwysiadu a'i roi ar waith.

Gwelliannau Cyfnod 2 – Saesneg

Rwy'n cynnal ymgynghoriad byr ynghylch elfen orfodol Saesneg yn y Bil. Byddaf yn cyhoeddi'r ymgynghoriad hwn yn fuan, er mwyn sicrhau fy mod wedi ystyried yr amrywiaeth ehangaf o safbwyntiau ar y mater hwn cyn i Gam 2 ddechrau. Yn amodol ar ganlyniad yr ymgynghoriad hwnnw, mae'n bosibl y byddaf yn cyflwyno gwelliannau i'r Bil er mwyn gwneud Saesneg yn orfodol o 7 oed. Mae hyn yn golygu y bydd Saesneg yn ddewisol i bob ysgol cyn 7 oed. Byddai hyn yn cysoni'r Bil â'r Cyfnod Sylfaen presennol a'i seiliau i ddatblygiad plentyn, sy'n nodi bod pynciau ffurfiol yn fwy priodol o 7 oed ymlaen ac y dylai dysgu fod yn arbrolfol cyn hynny. Fodd bynnag, bydd Deddf Safonau a Threfniadaeth Ysgolion (Cymru) 2013 yn gymwys o hyd er mwyn rheoleiddio newidiadau o ran yr iaith addysgu mewn ysgolion.

Bydd y Gymraeg yn dal i fod yn orfodol o 3 oed.

Mae hyn yn golygu y bydd yn bosibl parhau i drochi dysgwyr yn y Gymraeg a bydd yn sicrhau bod y Gymraeg yn cael ei chydabod yn briodol yng nghwricwla ysgolion a lleoliadau nad ydynt yn trochi eu dysgwyr yn y Gymraeg. Mae hyn hefyd yn unol â'r Cyfnod Sylfaen presennol lle mae ysgolion yn cyflwyno Maes Dysgu a Phrofiad Ieithoedd, Llythrennedd a Sgiliau Cyfathrebu yn Gymraeg neu Saesneg ond lle mae hefyd yn ofynnol i'r rhai sy'n gwneud hynny yn Saesneg gyflwyno Maes Dysgu a Phrofiad Datblygu'r Gymraeg.

Costau amcangyfrifedig

Gwahoddwyd nifer o randdeiliaid allweddol i gyflwyno tystiolaeth ychwanegol er mwyn llywio'r costau a nodwyd yn yr Asesiad Effaith Rheoleiddiol a gyflwynwyd i'r Senedd ar 6 Gorffennaf 2020.

Cyfarfu swyddogion â chynrychiolwyr o'r sector Addysg Bellach ym mis Awst 2020 a rannodd safbwyntiau ar yr effaith bosibl ar y system addysg ôl-16. Gellir grwpio'r rhain fel a ganlyn:

- goblygiadau ariannol i hyfforddiant yn y sector ôl-16;
- yr angen posibl am oriau addysgu ychwanegol mewn rhai pynciau os na cheir meysydd penodol o wybodaeth o'r cwricwlwm gorfodol newydd;
- yr angen i fuddsoddi yn y gwaith o ddatblygu sgiliau Cymraeg yn y sector AB, er enghraifft, mae'n bosibl y bydd angen cwblhau gweithgareddau pontio hefyd er mwyn sicrhau y caiff dysgwyr eu paratoi'n effeithiol i ddilyn cyrsiau ôl-16 ar gyfer pynciau penodol.

Mae Colegau Cymru yn cydnabod nad yw'r materion hyn o reidrwydd yn rhan o gwmpas ariannol y Bil sy'n canolbwyntio ar y cwricwlwm gorfodol ond maent o'r farn y bydd angen ystyried y costau hyn er mwyn sicrhau bod y cwricwlwm newydd yn llwyddo i gyflawni ei nodau, ac mae Llywodraeth Cymru yn ceisio mynd i'r afael â'r pwyntiau hyn.

Mae gwaith yn mynd rhagddo i nodi costau posibl i gyrff dyfarnu a fydd yn deillio o newid cymwysterau, a sut y gallai'r rhain effeithio ar ganolfannau arholi. Byddwch yn ymwybodol o'r ffaith bod y sefyllfa bresennol o ran arholiadau a achoswyd gan y pandemig yn golygu bod yr ymarfer hwn yn anodd iawn. Mae Cymwysterau Cymru yn cynnal ymgynghoriad pellach ar gymwysterau ar gyfer y cwricwlwm newydd, y disgwylir iddo gael ei gyhoeddi ar ddechrau 2021 o dan y teitl Yn Gymwys ar gyfer y Dyfodol. Wrth i'w waith ar gymwysterau ar gyfer y cwricwlwm newydd fynd rhagddo, bydd cynigion yn destun Asesiad Effaith

Rheoleiddiol, a chaiff unrhyw gostau i gyrff dyfarnu, ysgolion a rhannau eraill o'r sector sy'n gysylltiedig â'r cymwysterau newydd, eu hystyried yn fanwl.

Rydym wedi cytuno ar gyllid i'r Eglwys yng Nghymru a Gwasanaeth Addysg yr Eglwys Gatholig i'w galluogi i ddatblygu canllawiau i gefnogi'r broses o gyflwyno'r cwricwlwm newydd. Maent yn honni y byddai'r gofynion iddynt gyflwyno Addysg Crefydd, Gwerthoedd a Moeseg y maes llafur cytunedig ac Addysg Crefydd, Gwerthoedd a Moeseg enwadol yn golygu costau ac adnoddau ychwanegol i'w hysgolion. Mae gwaith ar y mater hwn yn parhau er mwyn sicrhau bod y gofynion i ysgolion â nodweddion crefyddol gyflwyno pob un o'r ddau faes llafur gofynnol yn briodol. Caiff unrhyw gostau ariannol eu talu o gyllidebau sydd wedi'u neilltuo i gyflwyno'r cwricwlwm newydd.

Nid oes unrhyw gostau ychwanegol wedi'u nodi gan CLILC, Cymdeithas Cyfarwyddwr Addysg Cymru, Consortia Rhanbarthol, darparwyr Addysg Gychwynnol i Athrawon, Estyn na Chymdeithas Cynghorau Ymgynghorol Sefydlog ar Addysg Grefyddol Cymru (CCYSAGauC).

Byddaf hefyd yn ysgrifennu at y Pwyllgor Cyllid er mwyn nodi'r uchod yn fanylach.

Cwestiynau:

Dull gweithredu'r Bil

- ◆ *A ydych yn parhau yn gwbl hyderus mai'r dull y mae'r Bil yn ei osod ar gyfer y Cwricwlwm newydd i Gymru, gan ddarparu lefel uchel o hyblygrwydd i ysgolion a disgresiwn i benaethiaid drwy roi terfyn ar gwricwlwm cenedlaethol sydd wedi'i ragnodi'n drwm, yw'r ffordd orau o wella ysgolion a chodi safonau yn gyffredinol? Rydych wedi tynnu sylw at ddiffygion y system bresennol fel rhan o'r rheswm dros newid, ond sut gallwch fod yn sicr y bydd y math penodol hwn o newid yn gwella, yn hytrach na'n gwaethygu, safonau a pherfformiad ysgolion?*

Mae'n hanfodol deall hyblygrwydd ysgolion yn ei gyd-destun. Wrth gwrs, mae'r Bil yn rhoi mwy o hyblygrwydd i ysgolion am y bydd yn ofynnol iddynt lunio eu cwricwlwm a'u trefniadau asesu eu hunain. Fy mwriad yw y bydd hyn yn grymuso ysgolion ac ymarferwyr i gyflwyno'r hyn sy'n briodol i'w dysgwyr, gan ddefnyddio eu barn broffesiynol eu hunain, yng nghyd-destun eu cymunedau lleol. Fodd bynnag, mae'r Bil a chanllawiau'r Cwricwlwm i Gymru gyda'i gilydd yn sefydlu fframwaith cadarn lle y bydd angen i ysgolion weithredu. Bydd Cod yr Hyn Sy'n Bwysig a'r Cod Cynnydd, y mae'r ddau ohonynt yn orfodol, yn nodi'n glir y cysyniadau allweddol ar gyfer dysgu a chynnydd, sydd eisoes wedi'u cyfleu yn y datganiadau o'r hyn sy'n bwysig.

Mewn llawer o feysydd, bydd canllawiau manwl i gefnogi hyn: er enghraifft, mae "Dylunio eich Cwricwlwm" yn rhoi cymorth manwl i ysgolion o ran sut i ddewis pynciau a dysgu penodol. Mae'r fframwaith hwn yn hanfodol er mwyn sicrhau tegwch o fewn y system a chysondeb rhwng pob rhan ohoni, gan gynnwys er mwyn cau'r bwloch cyrhaeddiad a gwella safonau. Wrth gwrs, ceir hanfodion y mae'n rhaid iddynt fod yn rhan o gwricwlwm pob ysgol. Er enghraifft, mae'r datganiadau o'r hyn sy'n bwysig yn nodi'r cysyniadau allweddol sydd wrth wraidd pob math o ddysgu. Drwy ddisgrifiadau o ddysgu, mae'r canllawiau'n nodi'r hanfodion a fydd yn galluogi pob dysgwyr i wneud cynnydd.

Er y bydd y fframwaith hwn yn nodi'r hanfodion hyn, nid yw'n rhagnodi pa bynciau a gweithgareddau penodol y dylid eu haddysgu, na phryd. Nid yw'n darparu cynnyrch 'parod'

y gellir ei gyflwyno, ac ni ddylai wneud hynny. Yn lle hynny, mae ein dull gweithredu newydd yn cydnabod y canlynol:

- o fewn y fframwaith cenedlaethol, ysgolion ac ymarferwyr sydd yn y sefyllfa orau i wneud penderfyniadau ynghylch anghenion eu dysgwyr penodol, gan gynnwys pa bynciau a gweithgareddau fyddai orau i gefnogi eu dysgu;
- pwysigrwydd dysgu ystyrion. Nid yw cwricwlwm rhagnodol sy'n canolbwyntio ar ymdrin â phynciau yn gwarantu dysgu ystyrion, dim ond yr ymdrinnir â phynciau penodol i wahanol raddau. Yn hytrach, mae canllawiau'r Cwricwlwm i Gymru yn cyfleu'r cysyniadau a hanfod y dysgu a ddylai fod yn sail i amrywiaeth o wahanol bynciau, gweithgareddau dysgu a'r broses o gaffael gwybodaeth;
- yr angen am arloesedd a chreadigrwydd. Dylai ymarferwyr gael eu grymuso i ddewis cynnwys, gan eu galluogi i ddefnyddio eu sgiliau proffesiynol i ysgogi dysgu a chanlyniadau gwell i'w dysgwyr.

Am y rhesymau hyn, nid yw'r Fframwaith yn ceisio rhagnodi rhestr lawn o bynciau neu weithgareddau penodol. Nid yw hynny'n golygu nad yw'r bynciau neu'r gweithgareddau penodol yn bwysig. Yn hytrach, mae canllawiau'r Cwricwlwm i Gymru yn nodi hanfod y dysgu a ddylai fod yn sail iddynt.

Gan adeiladu ar waith ac argymhellion y Sefydliad ar gyfer Cydweithrediad a Datblygiad (OECD), mae'n hanfodol ein bod yn deall llwyddiant y diwygiadau: pa mor llwyddiannus y mae'r diwygiadau yn cael eu cyflawni mewn ysgolion ac i ba raddau y mae hynny'n cael effaith ar ganlyniadau ehangach. Gan gefnogi hyn, mae'r fersiwn wedi'i diweddarau o Cenhadaeth ein Cenedl, a gyhoeddwyd ym mis Hydref, yn nodi cynlluniau ar gyfer cynllun gweithredu a rhwydwaith cenedlaethol o ymarferwyr, y mae'r ddau ohonynt yn hanfodol i sicrhau cysondeb rhwng ysgolion a deall cynnydd yn genedlaethol.

Un o amcanion galluogi'r cwricwlwm newydd yw 'trefniadau gwerthuso ac atebolrwydd cadarn' newydd. Wrth wraidd y trefniadau newydd bydd amrywiaeth eang o wybodaeth o ansawdd uchel am ysgolion, a rhannau eraill o'r system, y bydd angen ei defnyddio mewn ffordd fwy amserol, deallus a chefnogol. Bydd y system werthuso newydd ar waith er mwyn sicrhau bod y profiad dysgu cyfan, cynnydd dysgwyr a'n huchelgeisiau ar gyfer y cwricwlwm newydd, yn cael eu cofnodi'n well.

Rhan o gam nesaf y gwaith hwn fydd sefydlu prosiect ymchwil i ystyried anghenion tystiolaeth yn y dyfodol i ategu hunanwerthuso a gwelliant parhaus ar bob lefel yn y system ysgolion. Drwy'r trefniadau gwerthuso a gwella newydd, rydym yn bwriadu meithrin dealltwriaeth well o'r profiad dysgu cyfan, cynnydd dysgwyr a'n huchelgeisiau ar gyfer y cwricwlwm newydd.

Rwyf am i hyn fod yn ehangach na diffinio mesurau perfformiad safonedig. Y nod fydd helpu i nodi gwybodaeth briodol sydd ei hangen at ddibenion gwahanol ym mhob rhan o'r system ysgolion.

Elfen bwysig o'r trefniadau gwerthuso ac atebolrwydd fydd arolygiadau ysgolion Estyn. Bydd arolygiadau ysgolion yn datblygu i gyd-fynd â'r newidiadau i'r cwricwlwm a'r trefniadau gwerthuso a gwella newydd.

Bydd Estyn yn parhau i ymgynghori'n eang â rhanddeiliaid ac yn treialu unrhyw drefniadau newydd cyn i unrhyw beth gael ei roi ar waith. Fodd bynnag, cynigir y dylent gael eu cynnal yn amlach er mwyn rhoi sicrwydd rheolaidd i rieni a rhanddeiliaid eraill, gan gynnwys ysgolion eu hunain, ynghylch y safonau sy'n cael eu cyrraedd a'r blaenoriaethau o ran sicrhau gwelliant pellach.

At hynny, byddaf yn parhau i wahodd a chroesawu gwaith craffu ar safonau ysgolion yng Nghymru yn genedlaethol. Yn 'Cenhadaeth ein Gwlad', dywedais fy mod yn bwriadu gwahodd yr OECD i gynnal rhagor o adolygiadau ar adegau allweddol yn ystod ein taith diwygio addysg genedlaethol, ac rwyf wedi cyflawni'r ymrwymiad hwnnw. Mae canlyniadau PISA, a gyhoeddir bob tair blynedd, yn rhoi syniad inni o'r cynnydd rydym yn ei wneud ac maent hefyd yn ffynhonnell werthfawr o ddata a gwaith dadansoddi.

- ◆ *Rydych wedi egluro sut y bydd materion fel iechyd meddwl a llesiant, a chydraddoldeb ac amrywiaeth, yn cael eu haddysgu fel rhan o'r Cwricwlwm i Gymru, drwy'r Meysydd Dysgu a Phrofiad, Cod yr Hyn sy'n Bwysig a'r canllawiau statudol, ac wedi dadlau nad oes angen iddynt gael eu cynnwys ar wyneb y Bil. Pam nad yw'r dull hwn yn cael ei ystyried yn ddigonol yn achos Addysg Cydberthynas a Rhywioldeb a Chrefydd, Gwerthoedd a Moeseg, sydd ill dau yn elfennau gorfodol a bennir ar wyneb y Bil?*

Ein gweledigaeth ar gyfer Cymru yw sefydlu system addysg gwbl gynhwysol lle mae gan bob dysgwr gyfle teg i ddysgu a chael profiadau sy'n diwallu ei anghenion ac yn ei alluogi i gymryd rhan mewn addysg, cael budd ohoni a'i mwynhau.

Drwy God yr Hyn sy'n Bwysig, bydd yn ofynnol i ysgolion ymgorffori cysyniadau allweddol dysgu yn eu cwricwla. Caiff y Cod ei gysoni ag elfennau allweddol o'r datganiadau o'r hyn sy'n bwysig. Bydd hyn yn sicrhau lefel o ehangder a chydbwysedd yng nghwricwlwm pob ysgol, gan ei gwneud yn ofynnol iddi ymgorffori cysyniadau dysgu allweddol ar gyfer pob oedran a cham, a bod pob cwricwlwm yn cael ei lunio o fewn fframwaith cenedlaethol cadarn.

Mae meysydd Addysg Cydberthynas a Rhywioldeb a Chrefydd, Gwerthoedd a Moeseg wedi'u cynnwys ar wyneb y Bil oherwydd eu pwysigrwydd fel pynciau craidd o ran cyfrannu at y pedwar diben a blaenoriaethau ehangach Llywodraeth Cymru. Argymhellodd panel annibynnol o arbenigwyr y dylai Addysg Cydberthynas a Rhywioldeb fod yn rhan statudol o'r cwricwlwm newydd i Gymru, er mwyn annog ysgolion i ymgysylltu â'r amrywiaeth ehangach o bynciau a nodwyd gan y panel a sicrhau bod y cwricwlwm newydd yn canolbwyntio mwy ar iechyd a llesiant.

Mae MDaPH y Dyniaethau yn rhoi cyd-destunau i blant a phobl ifanc ddysgu am bobl, lle, amser a chred. Mae Addysg Crefydd, Gwerthoedd a Moeseg yn elfen hanfodol o hyn am ei fod yn cynnig amrywiaeth o ddulliau disgyblaethol a ddefnyddir gan ddysgwyr i ymgysylltu mewn ffordd feirniadol ag amrywiaeth eang o gysyniadau crefyddol ac anghrefyddol. Y bwriad yw sicrhau bod pob plentyn a pherson ifanc yn cael cyfle i ystyried cydberthynas hanesyddol a chyfoes Cymru ag athroniaeth a safbwyntiau crefyddol, gan gynnwys credoau anghrefyddol. Am y rheswm hwn, mae rhanddeiliaid allweddol a minnau yn cytuno y dylai pwnc mor bwysig â hwn fod ar wyneb y Bil.

Felly, mae heriau eithaf unigryw yn gysylltiedig ag Addysg Cydberthynas a Rhywioldeb ac Addysg Crefydd, Gwerthoedd a Moeseg fel pynciau craidd. Mae risg y bydd ychwanegu themâu yn arwain ar ragnodi ar wyneb y Bil, a allai danseilio egwyddorion allweddol y Cwricwlwm i Gymru sydd wedi'i arwain gan ddibenion. Byddai hyn hefyd yn tanseilio diben Cod yr Hyn sy'n Bwysig a fydd yn ymgorffori'r themâu hyn fel cysyniadau allweddol yn y cwricwlwm. Mae'n rhaid inni sicrhau, fel y nodwyd gennyf i a rhanddeiliaid allweddol mewn sesiynau tystiolaeth lafar â'r Pwyllgor, na fydd y Bil yn datblygu'n rhestr o bynciau na themâu.

Crefydd, Gwerthoedd a Moeseg

- ◆ *Rydym wedi cael tystiolaeth gan sefydliadau ffydd, sy'n nodi, er bod yr addysg crefydd, gwerthoedd a moeseg enwadol a ddarperir gan ysgolion gwirfoddol a gynorthwyr eisoes yn "blwraliaethol", ac y bydd yn parhau i fod yn blwraliaethol, y bydd ei gwneud yn ofynnol iddynt ddylunio a darparu (os gofynnir am hynny) addysg crefydd, gwerthoedd a moeseg **sy'n cyd-fynd â'r maes llafur cytunedig yn gallu peri i ysgolion unigol dorri rheolau gweithredoedd ymddiriedolaeth yr ysgol. Ai dyma'ch dealltwriaeth chi o'r sefyllfa?***

Nid yw'r gweithredoedd ymddiriedolaeth wedi'u rhannu â ni. Nid yw'n ofynnol i Lywodraeth Cymru adolygu gweithredoedd ymddiriedolaeth pob ysgol ac, felly, ni allwn fod yn sicr eu bod yn blwraliaethol.

Mae cyfraith achosion a'r Confensiwn Ewropeaidd ar Hawliau Dynol yn ei gwneud yn ofynnol i addysg grefyddol blwraliaethol fod ar gael i bob dysgwr. Felly, mae'r Bil yn rhoi'r hawl i rieni ddewis addysg grefyddol blwraliaethol i'w plant, gan gynnwys y rhai sy'n mynd i ysgolion â nodweddion crefyddol.

Mae'r Bil yn sicrhau cydymffurfiaeth â'r Confensiwn ar Hawliau Dynol, gan alluogi ysgolion â nodweddion crefyddol i barhau i addysgu addysg grefyddol yn unol â'u hethos enwadol.

- ◆ *A yw'n bosibl i addysg crefydd, gwerthoedd a moeseg enwadol gyd-fynd â'r maes llafur cytunedig, hyd yn oed pan fo'r addysg crefydd, gwerthoedd a moeseg enwadol yn blwraliaethol?*

Wrth gwrs, rwy'n cydnabod ei bod yn ddigon posibl bod Addysg Crefydd, Gwerthoedd a Moeseg enwadol yn cynnwys llawer o'r cynnwys yn y maes llafur cytunedig. Fodd bynnag, mae angen i'r Bil allu gwarantu bod Addysg Crefydd, Gwerthoedd a Moeseg blwraliaethol ar gael i bob dysgwr. Mae'r fframwaith deddfwriaethol yn sicrhau bod Addysg Crefydd, Gwerthoedd a Moeseg blwraliaethol ar gael i bob dysgwr, drwy'r maes llafur cytunedig.

- ◆ *Os nad yw'n bosibl, a yw'n dilyn y bydd yn rhaid i ysgolion gwirfoddol a gynorthwyr bob amser ddylunio dau faes llafur (un sy'n cyd-fynd â gweithredoedd ymddiriedolaeth yr ysgol / daliadau'r grefydd, ac un sy'n cyd-fynd â'r maes llafur cytunedig)?*

Rwyf wedi nodi'n glir mai mater i ysgolion yw ystyried sut y gallant lunio cwricwlwm sy'n diwallu anghenion eu dysgwyr. Mae'r Bil yn darparu bod angen gwneud "darpariaeth ychwanegol" sy'n cyd-fynd â'r maes llafur cytunedig o dan amgylchiadau lle nad yw'r maes llafur enwadol yn cyd-fynd â'r maes llafur cytunedig.

Rydym yn cydnabod y bydd y newidiadau hyn yn effeithio ar ysgolion â nodweddion crefyddol, er ein bod ar ddeall mai prin iawn oedd y rhieni a dynnodd eu plant yn ôl o

Addysg Crefydd, Gwerthoedd a Moeseg yn flaenorol. Rydym yn disgwyl i hyn gael ei adlewyrchu yn y cynnig hwn.

Mae CYSAG ym mhob awdurdod lleol yn helpu ysgolion i gyflwyno Addysg Crefydd, Gwerthoedd a Moeseg y maes llafur cytunedig. A gall ysgolion ystyried sut y gallent gydweithio ag ysgolion eraill i ddarparu Addysg Crefydd, Gwerthoedd a Moeseg. Bydd y fframwaith drafft ategol ar gyfer Addysg Crefydd, Gwerthoedd a Moeseg yn rhoi canllawiau i bob ysgol ar sut i gymhwyso maes llafur cytunedig wrth lunio ei chwricwlwm.

Mae fy swyddogion yn parhau i weithio'n agos gyda Gwasanaeth Addysg yr Eglwys Gatholig a'r Eglwys yng Nghymru ar roi'r Bil ar waith, ac mae cyllid wedi'i ddyrannu i'w galluogi i ddatblygu rhagor o ganllawiau er mwyn cefnogi Addysg Crefydd, Gwerthoedd a Moeseg enwadol mewn ysgolion.

- ◆ *Pam mae'r sefyllfa'n wahanol i ysgolion gwirfoddol a reolir, y mae'n ofynnol iddynt ddylunio a darparu addysg crefydd, gwerthoedd a moeseg gan **roi sylw** i'r maes llafur cytunedig? A yw'r ffaith mai dim ond **rhoi sylw** i'r maes llafur cytunedig y mae'n rhaid iddynt ei wneud yn golygu ei bod yn haws iddynt ddarparu un maes llafur sy'n gwneud hyn ac, sydd ar yr un pryd, yn **cyd-fynd** â gweithredoedd ymddiriedolaeth / ddaliadau'r grefydd o ran yr ysgol.*

Mae'r ddyletswydd i ysgolion gwirfoddol a gynorthwyir gyflwyno Addysg Crefydd, Gwerthoedd a Moeseg yn unol â maes llafur cytunedig os gofynnir iddynt wneud hynny, yn gyson â'r ddyletswydd i'r ysgolion hyn gyflwyno Addysg Crefydd, Gwerthoedd a Moeseg yn unol â'u gweithredoedd ymddiriedolaeth.

Y ddyletswydd mewn perthynas â maes llafur cytunedig yw cyflwyno Addysg Crefydd, Gwerthoedd a Moeseg yn unol â maes llafur cytunedig a luniwyd yn lleol gan y CYSAG a Chynhadledd Maes Llafur Cytunedig ar gyfer yr ardal honno.

Mae dyletswydd i roi sylw i faes llafur cytunedig yn rhoi rhywfaint o hyblygrwydd i ysgolion gwirfoddol a reolir o ran y ffordd y maent yn cymhwyso maes llafur cytunedig. Nid dyma'r dull gweithredu a fabwysiadwyd ar gyfer ysgolion gwirfoddol a gynorthwyir, y bwriad yw cysoni'r gofyniad arnynt i gyflwyno'r maes llafur cytunedig â'r gofyniad i gyflwyno Addysg Crefydd, Gwerthoedd a Moeseg yn unol â'u gweithredoedd ymddiriedolaeth.

- ◆ *Gwnaethoch nodi nad oes data ffurfiol yn cael eu casglu ar nifer y rhieni sy'n tynnu eu plant o wersi addysg rhyw ar hyn o bryd ond y credir ei fod, yn anecdotaidd, yn nifer fach iawn. A yw'r un peth yn wir o ran nifer y rhieni sy'n tynnu eu plant o wersi addysg grefyddol ar hyn o bryd?*

Mae hynny'n gywir, ni chaiff unrhyw ddata ffurfiol eu casglu mewn perthynas â'r hawl i dynnu plant o wersi addysg grefyddol ond mae partneriaid a rhanddeiliaid ym maes addysg, gan gynnwys yr Eglwys yng Nghymru a Gwasanaeth Addysg yr Eglwys Gatholig, wedi fy hysbysu bod y nifer, yn anecdotaidd, yn fach iawn.

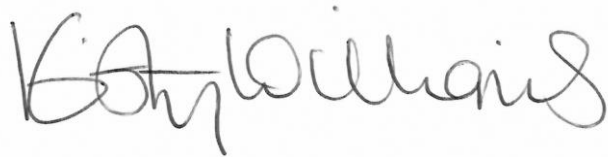
Fodd bynnag, mae'r hawl yn un gyffredinol, ac nid oes rhaid i rieni gyfiawnhau eu penderfyniad i dynnu eu plant o wersi addysg grefyddol ac nid oes rhaid i ysgolion ofyn iddynt wneud hynny.

- ◆ *O ystyried bod hwn yn Gwricwlwm pwrpasol i Gymru, pam mae adran 62 o'r Bil yn cyfeirio at draddodiadau crefyddol ac argyhoeddiadau athronyddol nad ydynt yn grefyddol ym "Mhrydain Fawr", yn hytrach nag yng "Nghymru", yn y gofyniad o ran Crefydd, Gwerthoedd a Moeseg?*

Mae'r ddarpariaeth a wneir yn y Bil yn hyn o beth yn gyson â'r ddarpariaeth bresennol ynglŷn â threfniadau'r maes llafur cytunedig yn Neddf Addysg 1996 sy'n cyfeirio at Brydain Fawr. Rwyf wedi gofyn i'm swyddogion ystyried a yw hyn yn fater y gellid ei ailystyried ar gyfer gwelliannau'r Llywodraeth yng Nghyfnod 2.

Gobeithio y bydd yr ymateb uchod wedi ateb gweddill eich ymholiadau ac y bydd yn cyfrannu'n ddigonol at eich adroddiad, y disgwylir iddo gael ei gyhoeddi ar 4 Rhagfyr. Os bydd gennych unrhyw bwyntiau eraill i'w trafod, byddwn yn croesawu deialog bellach.

Yn gywir

Kirsty Williams AS/MS
Y Gweinidog Addysg
Minister for Education

Ein cyf/Our ref: MA/KW/3706/20

Lynne Neagle AS
Cadeirydd
Y Pwyllgor Plant, Pobl Ifanc ac Addysg
Senedd Cymru

3 Tachwedd 2020

Annwyl Lynne,

Diolch am eich gohebiaeth ddiweddar at Weinidogion Cymru yn gofyn am eglurhad ar rai materion sy'n ymwneud â'r cyfnod atal byr presennol yng Nghymru. Rydw i'n ymateb gan fod eich cwestiynau'n gysylltiedig â'r portffolio Addysg. Er hwylustod, byddaf yn ymateb i bob un o'ch cwestiynau yn unigol fel y nodir isod.

A gafodd Asesiad o'r Effaith ar Hawliau Plant ei baratoi a'i ddefnyddio wrth benderfynu cyflwyno cyfnod atal byr o 23 Hydref ymlaen? A fyddai modd cyhoeddi'r Asesiad hwn a rhoi copi i'r Pwyllgor?

Cyhoeddwyd Asesiad Effaith Integredig ar ein gwefan yr wythnos ddiwethaf yn amlinellu'r mesurau a gymerwyd gan Lywodraeth Cymru ar gyfer y cyfnod atal, gan gynnwys presenoldeb mewn ysgolion a sefydliadau addysg bellach. Mae copi ar gael [yma](#).

Pa sail resymegol sydd i'r penderfyniad i ailagor ysgolion cynradd ac arbennig, yn ogystal ag ysgolion uwchradd i blant ym mlynnyddoedd saith ac wyth, ar ôl hanner tymor, ond i beidio â gwneud hynny yn achos y grwpiau blwyddyn eraill yn yr ysgolion uwchradd neu'r colegau (bydd llawer o'r disgyblion hyn yn sefyll arholiadau yn ystod y flwyddyn academaidd hon ac mae'n bosibl bod y pandemig wedi effeithio ar eu llesiant eisoes)?

Mae'r dystiolaeth ddiweddaraf gan ein Grŵp Cyngor Technegol a helpodd i lywio penderfyniadau sy'n ymwneud â'r cyfnod atal wedi'i chyhoeddi ar ein gwefan a gellir ei gweld [yma](#).

Y cyfnod atal hwn yw'r byrraf y gallwn ei gael, ond mae hynny'n golygu bod rhaid i bob un ohonom ledled Cymru chwarae ein rhan, er mwyn iddo gael yr effaith fwyaf bosibl ar leihau nifer yr achosion o'r feirws. Mae tystiolaeth wyddonol yn awgrymu, er mai effaith gymedrol ar arafu lledaeniad y coronafeirws y mae cyfyngu presenoldeb mewn ysgolion yn debygol o'i chael, o'i gyfuno â chyfyngiadau eraill bydd yn gwneud cyfraniad sylweddol at leihau'r gyfradd drosglwyddo. Felly, mae cyfyngu ar nifer y dysgwyr yn ein hysgolion yn rhan o'r cyfraniad at ein hymdrech ehangach, genedlaethol. Yn ystod y cyfnod hwn rydym yn gwneud popeth a allwn i sicrhau bod cymaint o addysg â phosibl yn digwydd, bod cyn lleied o darfu â phosibl ar hynny a'n bod yn cadw Cymru'n dysgu. Mae ysgolion wedi dysgu gwersi o'r cyfnod clo cyntaf ac wedi rhoi trefniadau ar waith rhag ofn y bydd tarfu ar ddysgu'r tymor hwn.

Wrth gydbwysu'r cyngor gwyddonol a meddygol, gwnaethom benderfynu, fel Llywodraeth, y bydd ysgolion cynradd, ysgolion arbennig a disgyblion blynyddoedd 7 ac 8 yn dysgu wyneb yn wyneb yn ystod ail wythnos y cyfnod atal. Bydd dysgwyr mewn grwpiau blwyddyn eraill hefyd yn gallu mynd i'r ysgol i sefyll arholiadau.

O ran dysgwyr ym mlynyddoedd 9-13, rydym yn sylweddoli bod y rhain yn fisoedd anodd iawn ac y bydd pob plentyn a pherson ifanc, a'u teuluoedd yn pryderu am eu dyfodol. Dyna pam y bydd y dysgwyr hyn yn parhau i dderbyn eu haddysg drwy ddysgu cyfunol yn ystod ail wythnos y cyfnod atal byr. Mae'r grwpiau blwyddyn hyn yn gallu ymdopi â dysgu hunangyfeiriedig yn well, a byddant yn cael eu cefnogi am yr wythnos gan eu hathrawon, a fydd yn yr ystafell ddosbarth.

Sut y sicrhawyd bod dyletswydd Llywodraeth Cymru i roi sylw dyledus i erthygl 28 o'r CCUHP yn cael ei chymhwyso i'r penderfyniad y byddai disgyblion blwyddyn 9 a hŷn yn cael eu haddysgu gartref?

Fel yr amlinellwyd eisoes, cyhoeddwyd Aseiad Effaith Integredig ar ein gwefan yr wythnos ddiwethaf yn amlinellu'r mesurau a gymerwyd gan Lywodraeth Cymru ar gyfer y cyfnod atal, gan gynnwys presenoldeb mewn ysgolion a sefydliadau addysg bellach. Mae copi ar gael [yma](#).

Pa ganllawiau a chymorth sydd / a fydd ar gael i sicrhau bod myfyrwyr ym mlynyddoedd 9-13 a / neu'r coleg yn cael darpariaeth ar-lein o safon ar ôl y gwyliau hanner tymor?

Cyhoeddodd Llywodraeth Cymru [Ganllawiau Dysgu](#) ar gyfer y cyfnod atal byr ddydd Mercher 21 Hydref. Cyhoeddwyd y rhain ar ôl trafod â rhanddeiliaid ac roeddent yn adlewyrchu eu sylwadau. Mae'r canllawiau'n cynnwys disgwyliadau o ran beth y dylai dysgu ei gwmpasu, a'r hyn y dylai'r gwaith addysgu ei gynnwys ar gyfer y cyfnod hwn, yn enwedig ar gyfer disgyblion blynyddoedd ysgol 9-13 nad ydynt ar safle'r ysgol. Mae'r canllawiau hefyd yn cynnwys dolenni at adnoddau ar y we i ysgolion, i'w cynorthwyo wrth iddynt gynnig addysg o bell.

Cyhoeddwyd [canllawiau](#) dysgu cyfunol gennym hefyd ar gyfer colegau a darparwyr ôl-16 eraill, a ddatblygwyd mewn partneriaeth ag Estyn, Jisc a chynrychiolwyr y sector drwy ein gweithgor dysgu cyfunol. Rydym yn parhau i weithio gyda'r sector i helpu i sicrhau bod canllawiau perthnasol ar waith, gan gynnwys mewn ymateb i adborth gan yr Undeb Prifysgolion a Cholegau am yr heriau a wynebir gan ddarlithwyr addysg bellach.

Rhannwyd £3.2m o gyllid cyfalaf gennym yn gynharach eleni i ddarparu dyfeisiau, cysylltedd a meddalwedd ar gyfer dysgwyr sydd wedi'u hallgáu'n ddigidol, a chyn hir byddwn yn cyhoeddi arian pellach a sicrhawyd drwy Siambr y Seren. Gall darparwyr ôl-16 hefyd gael cyngor a chymorth drwy Jisc, sy'n cefnogi defnyddio technoleg yn y sectorau Addysg Bellach ac Addysg Uwch.

Pa drefniadau penodol y mae Llywodraeth Cymru, mewn cydweithrediad â'r sector addysg uwch, wedi'u rhoi ar waith mewn perthynas â lles myfyrwyr, gwasanaethau cymorth a llety yn ystod y cyfnod atal byr a'r tu hwnt?

Fel y cydnabuwyd yn eich llythyr, rydym wedi dyrannu £10 miliwn ychwanegol o gyllid i brifysgolion yng Nghymru, i gefnogi gwasanaethau iechyd meddwl i fyfyrwyr a chronfeydd caledi ariannol yn ystod y cyfnod digynsail hwn. Mae'r blaenoriaethau ar gyfer y cyllid hwn yn cynnwys cynyddu capasiti yr undebau myfyrwyr a phrifysgolion i ddarparu gwasanaethau

cymorth i fyfyrwyr a staff, gan gynnwys cymorth drwy gyfrwng y Gymraeg, ac i ddarparu cymorth a gwasanaethau, gan gynnwys gwasanaethau bwyd, i fyfyrwyr sy'n gorfod hunanynysu. Bydd y cyllid hefyd yn cael ei gyfeirio at sicrhau bod darpariaeth ychwanegol ar waith ar gyfer cymorth dysgu i fyfyrwyr sy'n agored i niwed, y rhai ag anableddau, a'r rhai sydd â chyfrifoldebau gofalu, gan gynnwys helpu i fynd i'r afael â thlodi digidol.

O'r dyraniad o £10 miliwn, mae CCAUC wedi dyrannu £900k ychwanegol at yr £1.8 miliwn a ddyrannwyd ganddynt eisoes er mwyn gweithredu cynlluniau strategol sefydliadau ar gyfer iechyd a lles. Mae CCAUC wedi dyrannu £50k i Undeb Cenedlaethol y Myfyrwyr, Cymru i gefnogi undebau myfyrwyr i ddarparu amrywiaeth o wasanaethau i fyfyrwyr, a £50k arall i sefydliadau i gefnogi eu hundebau myfyrwyr yn uniongyrchol. Bydd llawer o bobl ifanc sy'n astudio mewn prifysgol yn wynebu caledi ariannol o ganlyniad i'r pandemig ac mae CCAUC wedi dyrannu £5 miliwn i ddarparu cymorth ariannol i fyfyrwyr llawn amser. Dyrannwyd £2.65 miliwn arall i ehangu mynediad i fyfyrwyr, mewn ymateb i'n hanogaeth i gefnogi myfyrwyr y mae'r pandemig yn fwy tebygol o gael effaith niweidiol arnynt.

Rhyddhawyd yr arian hwn i brifysgolion ddiwedd mis Hydref 2020, yn ystod y cyfnod atal byr. Ceir rhagor o fanylion am y cyllid yng [Nghylchlythyr W20/32HE CCAUC](#) (Saesneg yn unig), a gyhoeddwyd 22 Hydref.

Pa drefniadau y mae Llywodraeth Cymru wedi'u cyflwyno i gydweithio a chydgyssylltu â darparwyr addysg uwch? Pa faterion neu risgiau sylweddol y mae darparwyr wedi tynnu sylw Llywodraeth Cymru atynt mewn perthynas â'r cyfnod atal byr a'r mesurau tymor hwy, a faint o'r rhain sy'n parhau?

Mae darparwyr addysg uwch yn parhau i gynnig model o addysgu ar-lein ac wyneb yn wyneb, ac mae myfyrwyr yn parhau i allu cael mynediad at gyfleusterau addysg fel llyfrgelloedd yn eu prifysgolion.

Roedd sicrhau bod myfyrwyr yn gallu parhau â'u haddysg ac aros lle roeddent yn byw yn nod pwysig wrth gynllunio ar gyfer y cyfnod atal, er mwyn lleihau'r risg y byddai myfyrwyr yn heidio o'u prifysgolion yn gwbl ddirolaeth, sefyllfa a allai waethygu lledaeniad y feirws. Er bod achosion o Covid-19 wedi codi ymhlith myfyrwyr, mae tystiolaeth yn dangos bod hyn yn digwydd y tu allan i'r amgylchedd addysgu a dysgu.

Felly buom yn gweithio gyda chydweithwyr yn y sector prifysgolion i sicrhau y byddai'n ymarferol parhau i gynnig cyfleoedd i ddysgu wyneb yn wyneb a chyfleusterau addysgol fel rhan o ddull cyfunol ynghyd â dysgu ar-lein yn ystod y cyfnod atal, a gwnaethom sicrhau bod ein rheoliadau'n caniatáu hynny.

Mae materion pwysig sy'n ymwneud â phrifysgolion a'r cyfnod atal wedi'u datrys, diolch i'r dilyniant yn ein dull gweithredu. Fodd bynnag, fel y gwyr y pwyllgor, rydym yn dal wrthi'n cwblhau cynlluniau'r trefniadau ar gyfer diwedd y tymor, i'w gwneud yn bosibl i fyfyrwyr ddychwelyd, os dymunant, i'r aelwyd sy'n gartref iddynt y tu allan i dymhorau academaidd. Bwriadwn gwblhau'r cynlluniau hyn a rhannu'r manylion yn fuan.

Pa waith fydd yn mynd rhagddo yn ystod y cyfnod atal byr i fonitro ac asesu ei effaith ar blant a phobl ifanc (gan gynnwys myfyrwyr addysg bellach ac addysg uwch)? Pa gynlluniau sydd ar waith i ddysgu o'r cyfnod hwn - ac i ddatblygu'r egwyddorion y dylid eu mabwysiadu - wrth wneud penderfyniadau am unrhyw gyfnod atal byr posibl yn y dyfodol?

Rydym yn parhau i weithio'n agos gyda rhanddeiliaid allweddol gan gynnwys awdurdodau lleol, undebau llafur ac ysgolion i drafod effaith y cyfnod atal a'r hyn y mae'n ei olygu ar

gyfer y dyfodol. Yr wythnos diwethaf, cynheliais gyfarfod â Chyfarwyddwyr Addysg, undebau llafur a CLILC i drafod yr union fater hwn. Rydym wedi anfon neges glir bod angen i bob dysgwr fod yn bresennol yn yr ysgol lle bo hynny'n bosibl, ond rydym yn cydnabod bod gan bob un ohonom ran i'w chwarae wrth ymateb i'r ymdrech genedlaethol i leihau'r gyfradd R. Mae awdurdodau lleol ac arweinwyr ysgolion yn gwneud popeth a allant i sicrhau bod mesurau effeithiol ar waith i'w gwneud yn bosibl i ysgolion barhau i gynnig dysgu wyneb yn wyneb ac rwy'n cymeradwyo eu gwydnwch a'u gwaith caled.

Rydym hefyd yn cael yr wybodaeth ddiweddaraf o wahanol ffynonellau fel yr adroddiad ar fabanod dan y cyfnod clo, ac oddi wrth ein grŵp rhanddeiliaid allanol, Plant a Phobl Ifanc Agored i Niwed a chan weithwyr proffesiynol rheng flaen. Mae'r wybodaeth hon yn llywio ein dealltwriaeth o'r effaith ar blant a phobl ifanc. Rydw i hefyd, wrth gwrs, yn gweithio'n agos gyda Chomisiynydd Plant Cymru i sicrhau llif o wybodaeth ynghylch materion sy'n wynebu Plant a Phobl Ifanc.

Rydym hefyd yn caniatáu i ddysgwyr sydd ag arholiadau yn ystod y cyfnod atal fynd i'r coleg ar gyfer eu harholiadau, ac mae rheoliadau wedi'u gosod i sicrhau y gall dysgwyr sy'n agored i niwed barhau i fynd i'r coleg pan fo hynny'n bwysig er lles eu hiechyd meddyliol ac emosiynol. Mewn sefydliadau Addysg Bellach, mae'r rhan fwyaf o ddysgwyr yn gweithio tuag at ennill cymwysterau, ac mae llawer yn astudio cyrsiau galwedigaethol sy'n gofyn am ddysgu ymarferol. Felly, mae ein canllawiau'n rhoi cymaint o hyblygrwydd â phosibl i golegau gynllunio a rheoli eu dull gweithredu gan ddefnyddio modelau dysgu cyfunol, fel y gall yr amser yn y coleg ac ar-lein adlewyrchu anghenion penodol dysgwyr a'r cyrsiau y maent yn eu hastudio.

Rydym yn cynllunio arolwg o ddysgwyr mewn colegau, dosbarthiadau chwech, dysgu seiliedig ar waith ac addysg oedolion yn ddiweddarach y tymor hwn i helpu i ddeall effaith Covid-19 ar eu cynnydd addysgol a'u lles, a bydd hyn yn ein helpu i ddiffinio egwyddorion a chanllawiau ar gyfer y dyfodol.

A allwch chi gadarnhau'r prif ffactorau y byddwch chi'n eu hystyried, ac o ba ffynonellau y byddwch chi'n cael cyngor, wrth benderfynu sut i ddyfarnu cymwysterau yn 2021 ac wrth ystyried amserlen ar gyfer gwneud a chyhoeddi'r penderfyniad hwn?

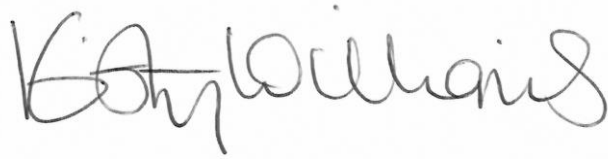
Rwyf wedi cadarnhau y byddaf yn gwneud cyhoeddiad am ein dull o ymdrin â chymwysterau yn 2021 ar 10 Tachwedd pan fydd dysgwyr sydd mewn carfanau arholiadau yn ôl yn yr ysgol neu'r coleg, a'u hathrawon gyda nhw i ddarparu cymorth a chynngor.

I'm cefnogi i wneud y penderfyniad hwn, byddaf yn defnyddio'r adroddiad interim ar gyfer yr Adolygiad Annibynnol a gomisiynwyd gennyf i edrych ar y trefniadau a roddwyd ar waith ar gyfer haf 2020 a'r gwersi y gellir eu dysgu o hyn i lywio ein dull o ymdrin â chymwysterau yn 2021. Yng ngoleuni'r ffaith bod y tarfu yn parhau, gofynnais hefyd am gyngor pellach gan Cymwysterau Cymru ynghylch yr opsiynau sydd ar gael yn awr, gan ganolbwyntio'n glir ar gydraddoldeb ac ymarferoldeb.

Mae hefyd yn hanfodol ein bod yn clywed gan y dysgwyr eu hunain, yn ogystal â chan weithwyr proffesiynol, o ran llywio'r ffordd ymlaen fel y gallwn ddysgu o'u profiadau wrth ymgeisio am gymwysterau eleni ac wrth baratoi ar eu cyfer y flwyddyn nesaf. Byddaf yn cysylltu ymhellach â dysgwyr a'r gweithlu yr wythnos nesaf cyn gwneud cyhoeddiad ar 10 Tachwedd.

Rwy'n gobeithio y bydd yr atebion hyn yn helpu gwaith craffu presennol eich Pwyllgor ar effaith Covid-19 ar blant a phobl ifanc. Os bydd angen rhagor o wybodaeth arnoch, mae croeso i chi gysylltu â mi.

Yn gywir

A handwritten signature in black ink, appearing to read 'Kirsty Williams'.

Kirsty Williams AS/MS

Y Gweinidog Addysg
Minister for Education

Cc

Mark Drakeford AS, Prif Weinidog Cymru

Eluned Morgan AS, y Gweinidog Iechyd Meddwl, Llesiant a'r Gymraeg

Vaughan Gething AS, y Gweinidog Iechyd a Gwasanaethau Cymdeithasol

Julie Morgan AS, y Dirprwy Weinidog Iechyd a Gwasanaethau Cymdeithasol